

IZVJEŠĆE

O FINACIJSKOJ REVIZIJI MINISTARSTVA OBRANE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2011. GODINU

Broj: 01-02/03-04-16-1-502/12

Sarajevo, lipanj 2012. godine

KAZALO

I. MIŠLJENJE REVIZORA.....	3
II. NALAZI I PREPORUKE	6
1. Uvod.....	6
2. Postupanje po ranijim preporukama.....	7
3. Sažetak glavnih nalaza i sustava internih kontrola.....	9
4. Proračun	12
5. Financijska izvješća	13
6. Pregled rashoda proračuna.....	14
6.1. Tekući izdaci	14
6.2. Kapitalni izdaci.....	26
6.3. Tekući grantovi	27
7. Bilanca stanja.....	27
8. Javne nabave.....	38
9. Prihodi.....	40
Ministarstvo u financijskim izvješćima nema iskazanih prihoda.	40
10. Ostalo.....	40
11. Korespondencija	43
III. PRIVITAK	44
FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA	44
Izjava o odgovornostima rukovodstva	
Pregled rashoda proračuna za 2011. godinu	
Bilanca stanja na 31.12.2011. godine	

I. MIŠLJENJE REVIZORA

Uvod

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća i usuglašenosti poslovanja s odgovarajućim zakonima i propisima za godinu koja se završava 31. prosinca 2011. godine u **Ministarstvu obrane Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Ministarstvo)

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Ministarstva je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja, tj. Zakonu o financiranju institucija BiH, Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH i Pravilniku o računovodstvu proračuna institucija BiH. Ova odgovornost uključuje i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća koja ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Pored odgovornosti za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća, rukovodstvo Ministarstva je također odgovorno osigurati da su finansijske transakcije i informacije koje su prikazane u finansijskim izvješćima usuglašene s odgovarajućim zakonima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o finansijskim izvješćima temeljem revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 12/06) i Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvješćima. Izbor postupka se temelji na prosudbi revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvješćima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju unutarnje revizije i sustav internih kontrola.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome jesu li finansijske transakcije i informacije koje su prikazane u finansijskim izvješćima, po svim bitnim pitanjima, usuglašene s odgovarajućim zakonima. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bi dobili revizijske dokaze o tome koriste li se sredstva za odgovarajuće namjene koje su određene zakonom. Ove procedure uključuju procjenu rizika od značajnih neslaganja sa zakonima.

Vjerujemo da su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i da osiguravaju temelj za naše mišljenje.

Temelj za negativno mišljenje

1. Kao što je navedeno pod točkom 7. Izvješća (Bilanca stanja-pokretna perspektivna vojna imovina), pokretna perspektivna vojna imovina koja će po sporazumu o konačnom raspolaganju svim pravima i obvezama na pokretnoj imovini i dalje služiti za potrebe Ministarstva (oko 70.000 stavki objavljenih u 2010. godini) nije prikazana vrijednosno u poslovnim knjigama Ministarstva sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema). Time su stalna sredstva i izvori sredstava podcijenjeni, a provedenom revizijom nismo mogli pouzdano utvrditi kolika je vrijednost ovih sredstava;
2. Kao što je navedeno pod točkom 7. Izvješća (Bilanca stanja-kratkoročne tekuće obveze), Ministarstvo je u 2011. godini evidentiralo obveze prema dobavljačima iz 2010. godine i ranijih godina u iznosu od 411.904 KM i obveze prema dobavljačima iz 2012. godine u iznosu od 739.494 KM. Na taj način su obveze prema dobavljačima i troškovi precijenjeni u ukupnom iznosu za najmanje **1.151.398 KM**. Također, Ministarstvo nije evidentiralo obveze iz 2011. godine i ranijih godina zbog kašnjenja u dostavljanju faktura u iznosu za najmanje **136.183 KM**, čime su obveze prema dobavljačima i troškovi podcijenjeni za navedeni iznos. Također, u Ministarstvu ne postoji pouzdana evidencija o stvarnom stanju zateznih kamata koje se obračunavaju na zakašnjenja u plaćanju obveza električne energije jer iste nisu evidentirane u poslovnim knjigama Ministarstva. Provedenom revizijom nismo mogli pouzdano utvrditi kolika je vrijednost ovih kamata;
3. Kao što je navedeno pod točkom 7. Izvješća (Bilanca stanja-kratkoročna potraživanja), Ministarstvo nije opravdalo avans uplaćen 2009. godine za unaprijed plaćene usluge remonta i održavanja opreme u iznosu **459.924 KM** i depozit uplaćen 2011. godine za nabavu materijalno tehničkih sredstava za provođenje protuminskih akcija u okviru programa vojne pomoći Vlade SAD-a u iznosu **1.000.000 KM**. Kod uplaćenog depozita nisu stvorena potraživanja temeljem izvršenog plaćanja;
4. Kao što je navedeno pod točkom 7. Izvješća (Bilanca stanja-razgraničeni rashodi), Ministarstvo nije izvršilo razgraničenja na rashodima za nabavu materijala sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS 37 - Razgraničenja i potencijalne obveze) u iznosu za najmanje **502.602 KM** čime su troškovi i razgraničenja precijenjeni za navedeni iznos;
5. Kao što je navedeno pod točkom 6.1. Izvješća (Tekući izdaci-tekuće održavanje zgrada i opreme), Ministarstvo kod tekućeg održavanja ne vrši u poslovnim knjigama ispravno evidentiranje izdataka koji imaju karakter investicijskog održavanja, odnosno kapitalnih ulaganja. Ovo može imati utjecaja na realno iskazivanje stalnih sredstava i izvora sredstava. Provedenom revizijom nismo mogli pouzdano utvrditi kolika je vrijednost investicionih ulaganja koja su evidentirana na tekućim izdacima;
6. Kao što je navedeno pod točkom 6.1. Izvješća (Tekući izdaci-tekuće održavanje zgrada i opreme) i točkom 8. Izvješća (Javne nabave), Ministarstvo nije uspostavilo efikasan i pouzdan sustav javnih nabava u dijelu koji se odnosi na praćenje fakturiranih radova i usluga tekućeg održavanja sukladno ugovoru (javljaju se poslovi koji nisu predviđeni ugovorom), u dijelu pribavljanja bankarske garancije za ozbiljnost ponude u cilju zaštite interesa Ministarstva, te u dijelu gdje je nabava goriva izvršena od dobavljača za kojeg nije bilo izvršeno rezerviranje sredstava;

Negativno mišljenje

Prema našem mišljenju, zbog značajnosti efekata koje na finansijska izvješća mogu imati stavci navedeni u Temelju za negativno mišljenje, finansijska izvješća Ministarstva ne prikazuju fer i istinito stanje imovine i obveza na 31. prosinca 2011. godine i rezultate poslovanja i izvršenja proračuna za godinu koja se završila na navedeni datum sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja.

Financijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvješćima nisu bile u svim značajnim aspektima usuglašene s odgovarajućim zakonima i propisima, kako je navedeno u Temelju za negativno mišljenje.

Sarajevo, 26.06.2012. godine

GLAVNI REVIZOR

Milenko Šego

**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**

Dževad Nekić

**ZAMJENICA
GLAVNOG REVIZORA**

Božana Trninić

II. NALAZI I PREPORUKE

1. Uvod

Ministarstvo je osnovano Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine¹. Prema odredbama člana 15.a Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine² i člana 13. Zakona o obrani³, Ministarstvo je nadležno za:

- stvaranje i održavanje obrambenog kapaciteta, kako bi se osigurala zaštita suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH,
- nadzor nad svim aspektima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- predstavljanje BiH u međunarodnim odnosima vezano za pitanja obrane,
- izradu, pregled i ažuriranje obrambene politike BiH koju odobrava Predsjedništvo Bosne i Hercegovine,
- izradu i odobravanje politika i propisa u pogledu ustrojstva, administracije, obuke, opremanja i uporabe Oružanih snaga BiH,
- osiguravanje da BiH poštuje međunarodne obveze vezano za pitanje obrane,
- aktiviranje jedinica rezervnog sastava i kategorija rezervista za sve operacije, osim planirane obuke,
- razmještaj ili uporabu bilo kojeg dijela Oružanih snaga van BiH za sve operacije ili aktivnosti obuke,
- izdavanje instrukcija načelniku Zajedničkog stožera BiH za uporabu ili razmještanje bilo koje jedinice Oružanih snaga unutar BiH za potrebe koje nisu obuka,
- uspostavljanje postupaka za odobravanje vojne pomoći civilnim vlastima u slučaju prirodnih katastrofa i nesreća, po ovlasti danom od Predsjedništva BiH,
- ustanovljavanje postupaka koji osiguravaju transparentnost dužnosti Ministarstva i ostale nadležnosti definirane u Zakonu.

Odredbama Zakona o obrani definirane su organizacijske i administrativne, te zapovjedne nadležnosti ministra obrane koje su predmet vrhovnog zapovjedništva kontrole Predsjedništva BiH. Ministarstvo se popunjava sa državnim službenicima, uposlenicima i profesionalnim vojnim osobama koji su raspoređeni na poslove i zadatke u skladu s važećim zakonima i Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu predlaže Ministarstvo, a potvrđuje ga Vijeće ministara BiH.

Veličinu, strukturu i lokaciju Oružanih snaga BiH predlaže ministar obrane, a prijedlog usvaja Predsjedništvo BiH. Zakon o obrani definira Zajednički stožer Oružanih snaga BiH kao stručni stožer podčinjen ministru obrane, koji je odgovoran za planiranje, organiziranje i provedbu direktiva i naredbi ministra obrane. Oružane snage sastoje se od profesionalnog vojnog osoblja, pripadnika rezervnog sastava koji su angažirani u vojnu službu, civilnih osoba i kadeta.

¹ Službeni glasnik BiH, broj 42/03

² Službeni glasnik BiH broj: 05/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09

³ Službeni glasnik BiH, broj 88/05

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju institucija BiH (u daljem tekstu: Ured) izvršio je reviziju finansijskih izvješća Ministarstva i usuglašenosti poslovanja sa važećim zakonima za godinu koja se završava 31. decembra 2010. godine o čemu je sačinjeno Izvješće o reviziji, te izrazio mišljenje sa rezervom na finansijska izvješća i zakonitost poslovanja.

Ministarstvu su predložene preporuke kojima se sugerira poduzimanje određenih aktivnosti na unaprjeđenju poslovanja i otklanjanju nepravilnosti u daljem poslovanju.

Ministarstvo je dostavilo odgovor Uredu sukladno članku 16. stavak 3. Zakona o reviziji institucija BiH o poduzetim aktivnostima radi nadilaženja slabosti i nedostataka koji su identificirani u Izvješću o reviziji za 2010. godinu.

Sukladno zaključcima sa 47. sjednice Stručnog kolegija Ministarstva održane 14.07.2011. godine, razmatran je i usuglašen Integralni akcioni plan koji sadrži niz predloženih mjera za otklanjanje utvrđenih nedostataka sa nositeljima aktivnosti i rokovima izvršenja. Također, Ministarstvo je usvojilo zaključke za nastavak započetih aktivnosti i povodom zbirnog izvješća Povjerenstva za financije i proračun Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na temelju nalaza revizije za 2010. godinu. Dalje, nakon izvršene prethodne revizije Ministarstva za 2011. godinu i upućenog Pisma rukovodstvu Ministarstva, ovlašteni predstavnici Ministarstva su izvršili evaluaciju danih preporuka i poduzeli odgovarajuće mjere na realizaciji danih preporuka, definiranja odgovornosti i rokova za njihovu implementaciju.

Osvrtom na preporuke revizije date u Izvješću o reviziji za 2010. godinu te uvidom u poduzete aktivnosti Ministarstva, utvrdili smo sljedeće:

Realizirane preporuke:

- Poduzete su aktivnosti na unaprjeđenju rada unutarnje revizije koja svojim mjerama i aktivnostima doprinosi poboljšanju finansijskog poslovanja Ministarstva;
- Usuglašen je sustav obračuna plaća za uposlene u Oružanim snagama BiH tako da se posebno iskazuju naknade plaća po vrstama naknada (redovan rad, bolovanje, godišnji odmor, plaćeno odsustvo, itd.);
- Ministarstvo je kod naknada za prijevoz sa posla i na posao obustavilo nabave mjesečnih kupona i vrši isplatu za prijevoz svim uposlenima koji na to ostvaruju pravo u vidu naknade;
- Ministarstvo je dostavilo upit Ministarstvu financija i trezora BiH u svezi s rješavanjem specifičnih potreba za stručnim obrazovanjem i usavršavanjem;
- Ministarstvo je smanjilo angažiranje osoba putem ugovora o djelu na sistematizirana radna mjesta i putem ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Poduzete se aktivnosti na uspostavljanju ažurnijeg pravdanja sredstava odobrenih za vojno-diplomatska predstavništva;
- Prilikom izdavanja putnih naloga osigurana je jedinstvena evidencija izdanih i opravdanih putnih naloga u Ministarstvu;
- Osigurano je praćenje potrošnje telefonskih usluga za sve uposlene koji koriste ovo pravo;

- Prilikom evidentiranja rashoda izvršena je pravilna klasifikacija većine rashoda, odnosno rashodi su knjiženi na odgovarajuća konta sukladno propisanom kontnom okviru;
- Potencijalne obveze objavljene su u zabilješkama uz finansijska izvješća za 2011. godinu, s obzirom na utjecaj na izvršenje proračuna institucija BiH;
- Ministarstvo je izvršilo na vrijeme cjelokupan popis imovine, obveza i potraživanja, te usuglasilo stanje sa materijalnim evidencijama stalnih sredstava i inventara, a novčana sredstva u blagajni, obveze i potraživanja usuglasilo sa finansijskim vrijednostima iskazanim u Glavnoj knjizi;
- Uvedene su kontrole kojima se prati realizacija okvirnih sporazuma u pogledu ugovorenih količina kako ne bi došlo po prekoračenja okvirnog sporazuma.

Preporuke čija je realizacija u tijeku:

- Pitanje nepokretne perspektivne imovine Ministarstva kao dio opće problematike državne imovine nije još uvijek riješeno, mada je nedavno postignut politički dogovor u svezi s ovom imovine tako da su aktivnosti na rješavanju pitanja nepokretne vojne imovine u tijeku;
- Postignut je sporazum o pitanju pokretne perspektivne imovine o preuzimanju ovog dijela imovine koja će i dalje služiti za potrebe Ministarstva i koja je evidentirana naturalno u materijalnim evidencijama Ministarstva. S obzirom da ova imovina nije procijenjena i evidentirana vrijednosno u poslovnim knjigama, Ministarstvo je uputilo upit Ministarstvu financija i trezora BiH u svezi s rješavanjem pitanja procjene i evidentiranja ove imovine u poslovne knjige Ministarstva. Također, finansijska služba Ministarstva uputila je dopis novom rukovodstvu Ministarstva o preduvjetima koji trebaju biti riješeni kako bi procjena ove imovine bila efikasno obavljena.

Nerealizovane preporuke:

- Obračun plaća za pripadnike Oružanih snaga BiH vrši se i dalje putem posebnog softvera za plaće i naknade;
- Visina naknade za smještaj imenovanog lica (bivšeg zamjenika ministra) nije usklađena sa važećim propisima, iako su poduzete mjere od strane Sektora za upravljanje personalom za usklađivanje ove naknade;
- Obveze po osnovu troškova električne energije nisu usuglašene sa dobavljačima ovih usluga;
- Ministarstvo nije izvršilo evidentiranje zateznih kamata obračunatih za zakašnjenja u plaćanju obveza za električnu energiju;
- Nije uspostavljen sustav pravodobnog dostavljanja finansijske dokumentacije radi računovodstvenog evidentiranja i plaćanja roba i usluga;
- Nije osiguran sustav kontrole korištenja službenih vozila i dosljedne primjene internog pravilnika o korištenju službenih vozila;
- Nije urađen sveobuhvatan plan ulaganja u objekte i opremu, niti su definirani kriteriji po kojima je moguće razgraničiti izdatke za tekuće održavanje od izdataka za rekonstrukciju i investicijsko održavanje;
- Nije donesen pravilnik o reprezentaciji kojim bi se propisali svi bitni elementi i procedure u svezi s planiranjem i trošenjem sredstava prema vrstama reprezentacije;
- Nije uspostavljen pouzdan sustav javnih nabava koji osigurava efikasan način korištenja javnih sredstava;

3. Sažetak glavnih nalaza i sustava internih kontrola⁴

Sustav internih kontrola vezan je za značajne procese (sustave) poslovanja Ministarstva u kojima su uočene nepravilnosti. Revizija je izvršila sumiranje glavnih nalaza revizije u kojima treba poduzeti efikasne mjere u cilju rješavanja ovih nepravilnosti i unaprjeđenja sustava internih kontrola:

1) Pitanje raspolaganja nepokretnom perspektivnom vojnom imovinom nije još uvijek riješeno tako da je oblast nadležnosti nad ovom imovinom i dalje uvjetovana općom problematikom državne imovine. Pitanje nepokretne neperspektivne vojne imovine se dijelom rješava, ali Ministarstvo i dalje snosi posljedice nepreuzimanja neperspektivnih lokacija nepokretne vojne imovine od strane entiteta i troši znatna sredstva za osiguranje i održavanje ove imovine.

Pokretna perspektivna vojna imovina po sporazumu iz 2010. godine o konačnom raspolaganju ovom imovinom pripada Ministarstvu. Ova imovina sadrži oko 70.000 stavki koje se vode količinski u materijalnom knjigovodstvu, ali ne i vrijednosno u poslovnim knjigama. Ovu imovinu treba grupirati po vrstama i podijeliti na inventar i opremu. Dalje, ključni aspekt rješavanja ovog problema je **procjena** ove imovine i njeno evidentiranje u poslovne knjige prema procijenjenoj vrijednosti. Ova aktivnost će zahtijevati angažiranje dodatnih resursa u samom procesu rješavanja tijekom cijele 2012. godine.

Pokretna neperspektivna vojna imovina koja pripada entitetima se dijelom rješava prodajom, uništavanjem, donacijama, itd. Svojim postupcima revizija nije mogla obuhvatiti procedure rješavanja ove imovine s obzirom da su ugovori o prodaji ove imovine naslijeđeni od bivših entitetskih vojski i da Ministarstvo u svojim poslovnim knjigama nema prihoda temeljem toga. Također, pokretna neperspektivna vojna imovina je vlasništvo entiteta, premda Ministarstvo odvojeno čuva ovu imovinu u svojim skladištima i popisuje.

Ministarstvo mora u što skorije vrijeme riješiti problem imovine koji, osim problema angažiranja sredstava za održavanje i osiguranje ove imovine, predstavlja i problem sa aspekta knjigovodstvenih evidencija i vršenja popisa.

2) Ministarstvo nije uspostavilo sustav pravodobnog dostavljanja financijske dokumentacije radi računovodstvenog evidentiranja i plaćanja obveza. Stoga, računovodstveni sustav Ministarstva i dalje nije u mogućnosti osigurati kvalitetne i pravovremene informacije o stvarnom stanju obveza. Period od prijema faktura u dislociranim jedinicama do njenog knjiženja u ISFU sustav traje suviše dugo, u prosjeku oko 40 dana. Ovo je naročito izraženo kod obveza za električnu energiju na koje se zbog zakašnjenja u plaćanju obračunavaju zatezne kamate koje nisu evidentirane i usuglašene sa dobavljačima električne energije. Neažurnost dostavljanja faktura neposredno pred sastavljanje konačnog godišnjeg izvješća utječe na to da obveze ne budu evidentirane u odgovarajućem obračunskom periodu kada su i nastale.

⁴ Sustav internih kontrola je jedinstven proces kojeg uvodi rukovodstvo i uposleni institucije, a osmišljen je za pružanje razumnog uvjerenja da se u izvršavanju misije institucije postižu sljedeći opći ciljevi: efikasne poslovne operacije, pouzdano financijsko izvješćivanje, usuglašenost poslovanja sa zakonima i propisima i zaštita imovine.

Na taj način Ministarstvo je zbog kašnjenja u dostavljanju faktura iz 2010. godine i ranijih godina, evidentiralo ove obveze tek početkom 2011. godine u iznosu 411.904 KM, a obveze iz 2012. godini evidentiralo u 2011. godini u iznosu od 739.494 KM. Također, Ministarstvo nije evidentiralo obveze iz 2011. godine i ranijih godina zbog kašnjenja u dostavljanju faktura u iznosu od 136.183 KM i iste će biti evidentirane u 2012. godini. Revizija je uočila dosta ispravki knjiženja na računima rashoda koje nastaju zbog refundacija (povrata sredstava), ispravki naloga kojima je promijenjen datum, uparivanja faktura sa narudžbenicama, nedostatka sredstava na određenoj stavci rashoda, itd. Ispravke nisu uticale na realnost iskazivanja rashoda, međutim ove ispravke trebaju biti svedene na najmanju moguću mjeru.

Također, Ministarstvo nije na adekvatan način pristupilo pravdanju unaprijed plaćenih avansa za remont opreme koji su uplaćeni u ranijem periodu (459.924 KM) i depozita koji je uplaćen za nabavu materijalno-tehničkih sredstava za provođenje protuminskih akcija u okviru programa vojne pomoći Vlade SAD-a (1.000.000 KM).

Preporučamo žurno rješavanje problema u svezi s dostavljanjem dokumentacije na knjiženje i plaćanje. Jedno od mogućih rješenja može biti izravno dostavljanje ove dokumentacije u sjedište Ministarstva, te kasnija potvrda ispravnosti dokumentacije. Također, Ministarstvo mora pred sastavljanje konačnog izvješća voditi računa o pravilnosti tzv. cut-offs, odnosno točnom razgraničenju i evidentiranju obveza u odgovarajućem obračunskom razdoblju u kojem su obveze i nastale.

3) Prisutan je i dalje problem planiranja ulaganja u rekonstrukciju i održavanje objekata i njihovo razdvajanje na ulaganja koja imaju karakter tekućeg održavanja od ulaganja koja imaju karakter investicijskog održavanja. Razdvajanje ulaganja na tekuće i investicijsko održavanje važno je u slučaju kada su stalna sredstva koja su predmet rekonstrukcije evidentirana u poslovnim knjigama i time se uvećava vrijednost sredstava ili kada od načina evidentiranja ulaganja (na troškove ili stalna sredstva) zavisi poslovni rezultat.

Međutim, razdvajanje ulaganja na tekuće i investicijsko održavanje važno je i zbog planiranja iznosa proračuna za tekuće izdatke i planiranja iznosa proračuna za kapitalne izdatke, te knjiženja izdataka za investicijsko održavanje na stalna sredstva u pripremi kako bi se evidentirala ukupna vrijednost svih ulaganja iz ranijih godina.

Preporučamo da Ministarstvo izradi detaljan plan potrebnih ulaganja u objekte i razdvoji ulaganja koja se planiraju iz tekućih izdataka od ulaganja koja se planiraju iz kapitalnih izdataka, tako da kapitalna ulaganja budu evidentirana na stalnim sredstvima u pripremi.

4) Već duže razdoblje Ministarstvo vrši javne nabave zaključivanjem okvirnih sporazuma sa rokom trajanja od tri godine za većinu roba i usluga. Zaključivanje okvirnih sporazuma može imati negativan utjecaj na stvaranje budućih obveza koje se plaćaju iz proračuna naredne godine. Temeljem toga Ministarstvo koristi tzv. „razgraničenja rashoda“ kojima tereti proračun tekuće godine po ugovorima sa dobavljačima zaključenim pred kraj godine na temelju okvirnog sporazuma, a plaćanje će biti izvršeno iz proračuna naredne godine. Revizija često nije u mogućnosti utvrditi pravilnost ovih razgraničenja s obzirom da razgraničenja nisu izvršena na temelju stvarnih obveza koje postoje sa datumom izvješćivanja o finansijskom položaju (MRS 37-Rezerviranja i potencijalne obveze) i da se ovim načinom nastoji što više iskoristiti proračun tekuće godine. Međutim, primjena ovih razgraničenja vrši se na temelju instrukcije Ministarstva financija i trezora BiH kojom je ova praksa omogućena.

Ministarstvo je nakon usvajanja proračuna za 2011. godinu izvršilo „razgraničenje rashoda“, odnosno povećanje rashoda temeljem rezerviranja ugovorenih obveza i pravdanja rashoda vojno-diplomatskih predstavnika u ukupnom iznosu od 4.745.246 KM. Ova razgraničenja su posljedica zaključivanja ugovora neposredno prije isteka tekuće godine ili zaključivanja ugovora na bazi okvirnih sporazuma, te kasnijeg pravdanja sredstava vojno-diplomatskih predstavnika. Na taj način je stvarno izvršenje proračuna Ministarstva veće od usvojenog proračuna Ministarstva za navedeni iznos.

Preporučamo da Ministarstvo razmotri opravdanost zaključivanja okvirnih sporazuma u tolikom obujmu i po toj osnovi knjiženje rashoda na „razgraničenja“ kojima se stvaraju buduće obveze.

5) Javne nabave u Ministarstvu nisu bile izvršene u obujmu kao ranijih godina zbog ograničenja na koje je uticalo privremeno financiranje. Međutim, još uvijek nije uspostavljen efikasan i pouzdan sustav javnih nabava u dijelu koji se odnosi na praćenje ugovorenih i fakturiranih radova i usluga kod tekućeg održavanja zgrada i opreme gdje se javljaju poslovi koji nisu predviđeni ugovorom. Također, Ministarstvo nije izvršilo osiguranje ugovora putem bankovne garancije u slučaju raskida ugovora (npr. dobavljači za gorivo su raskinuli ugovore, a Ministarstvo nije osiguralo garancije za ozbiljnost ponude). Također, Ministarstvo je izvršilo pojedine nabave koje imaju karakter kapitalnih izdataka u iznosu od 78.342 KM, iako iste nisu bile odobrene prema instrukcijama Ministarstva financija i trezora BiH i kroz sustav Glavne knjige trezora.

Preporučamo da Ministarstvo unaprijedi sustav internih kontrola u dijelu praćenja ugovorenih i fakturiranih usluga i radova i da osigura bankovne garancije za ozbiljnost ponude.

6) Ostali nalazi konstatirani tijekom obavljanja revizije za 2011. godinu odnose se na sljedeće: potraživanja od vojno-diplomatskih predstavnika nisu opravdana u iznosu od 42.361 KM, ugovori o zakupu stanova u slučaju promjene adrese korisnika stana dostavljaju se sa zakašnjenjem, rasporedni nalozi za gorivo i lož ulje dostavljaju se nakon izdavanja narudžbenice što onemogućava praćenje rokova isporuke, nije uspostavljena efikasna kontrola korištenja službenih vozila i reprezentacije, sustav obračuna plaća za Oružane snage BiH nije povezan sa jedinstvenim sustavom obračuna plaća u trezoru, program stručnog obrazovanja i usavršavanja nije usvojen od strane Vijeća ministara BiH, itd.

Prema Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu, kao jedna od osnovnih organizacijskih jedinica predviđen je Ured za unutarnju reviziju u okviru kojeg su sistematizirana radna mjesta za četiri osobe. Tijekom 2011. godine interna revizija je izvršila reviziju pojedinih dijelova poslovanja Ministarstva što je u znatnoj mjeri doprinijelo poboljšanju poslovanja. Rad unutarnje revizije bio je zasnovan na procedurama planiranja, izvršenja i izvještavanja sukladno standardima unutarnje revizije. Međutim, trenutno internu reviziju obavljaju dvije osobe (šef i jedan izvršitelj) što je nedovoljno za ovako složen sustav poslovanja kakvo je Ministarstvo.

Preporučamo dalje jačanje funkcije unutarnje revizije Ministarstva i kadrovsko jačanje njene funkcije kako je predviđeno organizacijskom strukturom.

4. Proračun

- Planiranje i izvršenje proračuna

Ministarstvo je uputilo zahtjev Ministarstvu financija i trezora BiH za dodjelu sredstava iz proračuna u visini od 350.633.253 KM. U daljnjoj proceduri Ministarstvo financija i trezora BiH je umanjilo proračunski zahtjev za 5.000.000 KM, tako da je zahtjev za dodjelu sredstava iz proračuna iznosio 345.633.253 KM, odnosno za tekuće izdatke 329.535.752 KM, kapitalne izdatke 15.097.501 KM i tekuće grantove 1.000.000 KM. Međutim, zbog neusuglašenih stavova u svezi s donošenjem proračuna tijekom cijele 2011. godine, ovaj zahtjev nije prošao proceduru redovitog usvajanja.

Financiranje Ministarstva u 2011. godini realizirano je sukladno Odlukama o privremenom financiranju institucija BiH po kvartalima (četiri odluke), te Odluci o operativnim mjerama za provedbu Odluke o privremenom financiranju institucija BiH za razdoblje siječanj-ožujak 2011. godine. Ove odluke su predviđale kvartalno raspolaganje u visini $\frac{1}{4}$ proračuna od iznosa odobrenog proračuna za 2010. godinu što bi za Ministarstvo iznosilo 329.191.000 KM. Međutim, Ministarstvo je prema instrukcijama Ministarstva financija i trezora BiH vršilo dalja umanjivanja proračuna po privremenom financiranju zbog ušteta u proračunu, tako da je Ministarstvo tijekom godine raspolagalo sa proračunom od 303.819.473 KM za tekuće izdatke.

Zakon o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2011. godinu⁵ usvojen je tek po isteku fiskalne godine, odnosno u 2012. godini. Ovim zakonom Ministarstvu su odobrena sredstva u visini izvršenja proračuna za tekuće izdatke za 2011. godinu, odnosno u visini od 293.366.002 KM. Ukupno izvršenje proračuna iznosilo je 298.078.873 KM što je više od usvojenog proračuna za 4.712.871 KM.

Struktura odobrenog i izvršenog proračuna Ministarstva po vrsti rashoda prikazana je u privitku Izvješća u Tablici I. – Pregled rashoda proračuna za 2011. godinu.

Proračun za 2011. godinu donesen je na bazi izvršenja proračuna za 2011. godinu koji je izračunat 10.02.2012. godine, a Ministarstvo financija i trezora BiH nije umanjilo raspoloživa sredstva u Glavnoj knjizi trezora na razinu usvojenog proračuna za 2011. godinu neposredno nakon usvajanja. Ministarstvo je nakon 10.02.2012. godine, kada je još uvijek raspolagalo sa proračunom na bazi privremenog financiranja, povećalo rashode temeljem rezerviranja ugovorenih obveza za 4.530.307 KM i temeljem pravdanja plaća vojno-diplomatskih predstavnika za 188.853 KM i drugih troškova vojno-diplomatskih predstavnika za 26.086 KM, a na teret proračuna za 2011. godinu. **Time je stvarno izvršenje proračuna Ministarstva veće od usvojenog proračuna po Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2011. godinu za 4.745.246 KM, odnosno 4.712.871 KM uzimajući u obzir da je na pojedinim stavkama proračuna izvršenje manje za 32.375 KM.**

Međutim, Ministarstvo financija i trezora BiH je svojom internom instrukcijom od 28.02.2012. godine naložilo da se rashodi u iznosu 4.745.246 KM koji su izvršeni u većem iznosu od iznosa usvojenog proračuna za 2011. godinu pokriju iz tekuće rezerve planirane u Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2011. godinu.

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 12/12 od 14.02.2012. godine

- **Planirani i realizirani programski zadaci**

Ministarstvo je dostavilo Vijeću ministara BiH Program rada i Izvješće o radu za 2011. godinu prema propisanim napucima⁶. Program rada Ministarstva sadržavao je ukupno 104 programske aktivnosti (90 tematskih, 5 normativnih i 9 međunarodnih), a prema Izvješću o radu Ministarstva u cijelosti je realizirano 84 aktivnosti, djelomično 12, a 8 aktivnosti nije realizirano.

Aktivnosti Ministarstva tijekom 2011. godine bile su usmjerene na realizaciju:

- redovitih poslova i zadataka iz nadležnosti Ministarstva kao organa uprave BiH;
- aktivnosti pridruživanja NATO-u;
- završetka prethodnih reformskih aktivnosti i aktivnosti na završetku i usvajanju dokumenta „Pregled obrane“ i „Plan modernizacije Oružanih snaga BiH.

Aspekti koji su utjecali na funkcionalnost rada Ministarstva u 2011. godini sadržani su u organizacionoj, logističkoj, kadrovskoj, financijskoj, normativno-pravnoj i tehničkoj oblasti u kojima su uočeni problemi u radu, i to:

- organizacijski problemi nisu u cijelosti završeni sa stanovišta optimizacije postojeće organizacijske strukture;
- nedostatak investicijskih sredstava uzrokovao je zastoj u infrastrukturi i opremanju;
- učinjen je značajan napredak u tranziciji personala, ali je potrebno i dalje raditi na ovoj problematici, prvenstveno u formiranju baze podataka personala;
- privremeno financiranje sa dodatnim mjerama štednje i neizvjesnost oko usvajanja proračuna u tekućoj godini izravno su uzrokovale neujednačenu dinamiku realizacije proračuna i poteškoća u realizaciji planiranih programskih aktivnosti;
- ključni normativno-pravni problemi su nedostatak pravne regulative za upravljanje nepokretnom imovinom na nivou BiH;
- nedovoljna opremljenost suvremenim tehničkim, informatičkim i komunikacijskim sredstvima i nedostatak kvalitetnih aplikacija i baza podataka značajno utiču na kvalitetu rada Ministarstva i proces donošenja odluka.

5. Financijska izvješća

Ministarstvo je sukladno Pravilniku o financijskom izvještavanju institucija BiH⁷ sačinilo godišnje financijsko izvješće za 2011. godinu koje sadržava bilancu stanja, pregled rashoda proračuna po ekonomskim kategorijama, posebne podatke o plaćama i broju uposlenih, pregled dinamike upošljavanja, pregled stalnih sredstava u obliku stvari i prava i pregled kapitalnih ulaganja po vrstama, projektima i opremi. Također, sastavni dio godišnjeg financijskog izvješća predstavlja analiza izvršenja proračuna koja je sastavljena u tekstualnom obliku.

⁶ Naputak o postupku pripreme Programa rada Vijeća ministara BiH (Službeni glasnik BiH, broj 21/07), Naputak o metodologiji izrade izvješća o radu Vijeća ministara BiH (Službeni glasnik BiH, broj 96/09)

⁷ Službeni glasnik BiH, broj 33/07

Godišnje finansijsko izvješće predano je Ministarstvu financija i trezora BiH 09.03.2012. godine.

6. Pregled rashoda proračuna

6.1. Tekući izdaci

- **Bruto plaće**

Bruto plaće realizirane tijekom 2011. godine iznose 190.158.817 KM što je za 188.853 KM više u odnosu na odobreni proračun za 2011. godinu. Do prekoračenja je došlo radi pravdanja plaća vojno-diplomatskih predstavnika nakon 10.02.2012. godine, odnosno nakon usvajanja proračuna institucija BiH za 2011. godinu (objašnjeno pod točkom 4. Izvješća).

Prosječan broj uposlenih u Ministarstvu ostvaren tijekom 2011. godine iznosio je 9.496, a prosječna neto plaća iznosila je 951 KM. Sustavom uzorka testiran je obračun plaća u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH. Konstatirano je da se plaće i naknade iz plaća obračunavaju sukladno odredbama Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH⁸. Obračun plaća za uposlene u Ministarstvu obrane vrši Ministarstvo financija i trezora BiH putem centraliziranog sustava obračuna plaća, a obračun plaća za pripadnike Oružanih snaga BiH i dalje vrši Ministarstvo obrane putem posebnog kompjutorskog programa. Mišljenja smo da sustav obračuna plaća i naknada treba biti jedinstven na razini cjelokupnog Ministarstva. Ministarstvo financija i trezora BiH je ranije pokretalo procedure za nabavu softvera za obračun plaća i naknada pripadnika Oružanih snaga BiH koji treba biti ugrađen u sustav centraliziranog obračuna plaća i naknada (COIP) koji se vodi u Ministarstvu financija i trezora BiH. Međutim, raniji postupak javne nabave ovog softvera je poništen.

Preporučamo da Ministarstvo ponovo inicira ovaj problem prema Ministarstvu financija i trezora BiH kako bi se u što skorije vrijeme osigurao jedinstven sustav obračun plaća i naknada uposlenih u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH.

Dodaci na plaću: Prilikom obračuna plaća vrši se i obračun posebnog dodatka na plaću za profesionalne vojne osobe u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH na temelju Odluke Vijeća ministara o posebnim dodacima na plaću za profesionalne vojne osobe u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH⁹.

Tijekom 2011. godine isplaćeni su sljedeći dodaci: deminerski dodatak-NUS u iznosu 402.237 KM (101 pripadnik OS), letački dodatak u iznosu 743.449 KM (173 pripadnika OS), dodatak za službu na izdvojenim visinskim objektima u iznosu 100.004 KM (92 pripadnika OS), dodatak za rad na dužnosti na kojoj je osoba izložena djelovanjima štetnim po zdravlje u iznosu od 135.529 KM (210 pripadnika OS) i položajni dodatak u iznosu od 575.025 KM (2.210 pripadnika OS). Obračun dodataka na plaću propisan je spomenutom odlukom u zavisnosti od vrste dodatka.

⁸ Službeni glasnik BiH, broj 50/08, 35/09 i 75/09

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 2/2009

Za određene dodatke je propisano da se obračunavaju primjenom matematičke metode u odnosu na puni fond radnih sati, dok se drugi dodaci obračunavaju u punom iznosu bez obzira na efektivno vrijeme na određenim poslovima (npr. letački dodatak).

Stimulacije: Tijekom 2011. godine 35 uposlenih u Ministarstvu i 9 uposlenih u Oružanim snagama BiH primili su stimulaciju na plaću u ukupnom neto iznosu od 13.264 KM. Stimulacije su isplaćene na osnovu rješenja ministra za kvalitetno i efikasno obavljanje radnih zadataka sukladno Pravilniku o novčanoj nagradi uposlenih u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH.

- **Naknade troškova uposlenih**

Naknade troškova uposlenih ostvarene tijekom 2011. godine iznose 56.411.993 KM. Najznačajnije naknade odnose se na topli obrok (12.433.509 KM), prijevoz na posao i sa posla (11.562.089 KM), naknade za smještaj (548.107 KM), naknade za odvojeni život (10.619.882 KM), regres za godišnji odmor (5.632.371 KM), naknade za mirovne misije (3.446.767 KM) i ostale naknade (2.231.582 KM).

Naknade za topli obrok: Naknade su ostvarene u iznosu 12.433.509 KM. Pravo na naknadu za topli obrok tijekom 2011. godine prosječno je ostvarilo 8.977 lica, dok je prosječna mjesečna naknada po uposlenom iznosila 115,42 KM. Sustavom uzorka konstatirano je da su ove naknade pravilno obračunate sukladno važećim zakonskim propisima.

Naknade za prijevoz na posao i sa posla: Naknade su realizirane u iznosu 11.562.089 KM. Pregledom uzorka obračunatih naknada za prijevoz na posao i sa posla konstatirano je da su iste obračunate sukladno Odluci Vijeća ministara BiH o visini, načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz u institucijama BiH. Prosječan broj uposlenih koji je ostvario naknadu za prijevoz tijekom 2011. godine iznosio je 8.166, dok je prosječna mjesečna naknada iznosila 117,99 KM.

Naknade za smještaj: Naknade su realizirane u iznosu 548.107 KM i odnose se na smještaj vojno-diplomatskih predstavnika na temelju Pravilnika o plaćama, dodacima i naknadama osoblja u obrambeno-diplomatskom predstavljanju u misijama, vojno-diplomatskim predstavništvima i vojnim predstavništvima BiH¹⁰. Naknada za smještaj obračunava se u postotku koji se primjenjuje na plaću uposlenih u rasponu od 50% do 70% u zavisnosti od radnog mjesta, odnosno vojnog čina. Konstatirano je da se pri isplati naknada Ministarstvo pridržavalo odredbi navedenog Pravilnika.

Naknade za odvojeni život: Naknade su realizirane u iznosu 10.619.882 KM. Prosječan broj uposlenih koji je ostvario naknadu za odvojen život u 2011. godini iznosio je 2.565 lica, a prosječna mjesečna naknada iznosila je 345,02 KM. Pravo na naknadu za odvojen život u Ministarstvu imaju imenovane osobe, rukovodeći državni službenici i savjetnici sukladno Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama BiH i na osnovu Odluke o načinu obračuna plaća i drugih naknada uposlenih u Vijeću ministara, ministarstvima i drugim institucijama BiH (odluka od 09.12.2002. godine).

Pravo na naknadu za odvojeni život u Oružanim snagama BiH imaju generali, časnici, dočasnici i vojnici sukladno Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama BiH, Zakonu o službi u Oružanim snagama BiH i Pravilniku o plaćama i drugim naknadama profesionalnih vojnih osoba na službi u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH. Visina

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 31/2010

mjesečne naknade za odvojeni život za uposlene u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH iznosi 400 KM. Naknade za odvojen život odbijaju se u vrijeme korištenja godišnjeg odmora.

Naknade za regres za godišnji odmor: Naknade su ostvarene u iznosu 5.632.371 KM (sa uključenim dijelom poreza na ove naknade). Obračun i isplata regresa za godišnji odmor za uposlene u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH vršena je sukladno odredbama Odluke o načinu i postupku ostvarivanja prava na regres za godišnji odmor u institucijama BiH. Pravo na naknadu ostvarilo je 9.602 uposlenih u visini od 586 KM po uposlenom što je sukladno Odluci Vijeća ministara o visini regresa za uposlene u institucijama BiH za 2011. godinu.

Naknade za mirovne misije: Realizirane su u iznosu 3.446.767 KM. Naknade se odnose na isplate osobama koje su upućena u mirovnu misiju u Kongo (pet osoba sa mjesečnom naknadom od 1.500 KM). Naknade su isplaćene sukladno Odluci Ministarstva o plaćama i drugim ličnim primanjima pripadnika Oružanih snaga BiH koji se nalaze u promatračkoj misiji Ujedinjenih naroda. Također, isplaćene su naknade osobama koje su upućena u misiju Snaga međunarodne sigurnosne pomoći u Afganistan (ISAF). Naknada za dnevni angažman pripadnika Ministarstva i Oružanih snaga BiH je 100,110 i 115 EUR u ovisnosti o dužnosti koju obavljaju tijekom misije, a obračun i isplata se vrši akontativno na temelju privremene odluke ministra od 11.10.2010. godine, a sve do donošenja Odluke Vijeća ministara BiH.

S obzirom da se naknade isplaćuje na temelju privremene odluke Ministarstva, potrebno je ovu problematiku uputiti Vijeću ministara BiH radi donošenja konačne odluke o visini ovih naknada.

Ostale naknade: Ostale naknade realizirane su u iznosu od 2.231.582 KM. Na ovoj poziciji evidentirane su naknade za stručno obrazovanje i usavršavanje koje su obračunate na osnovu internog Pravilnika o školovanju i usavršavanju u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH od 01.04.2010. godine i Instrukcije Ministarstva¹¹ o primjeni Odluke Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za obrazovanje i stručno usavršavanje u institucijama BiH od 18.01.2011. Navedenom instrukcijom je definirano da naknade za vrijeme školovanja obuhvaćaju dnevnice, naknade troškova prijevoza, toplog obroka, naknade na odvojeni život i stanarinu, smještaj i cjelodnevnu ishranu u zavisnosti od udaljenosti mjesta školovanja od mjesta službe. Naknade za školovanje i obuka vezane su za realizaciju bilateralnih sporazuma i međunarodnih ugovora, tako da su pripadnici Ministarstva i Oružanih snaga BiH tijekom 2011. godine prisustvovali raznim vidovima školovanja, obukama, tečajevima, seminarima, radionicama, vježbama i drugim aktivnostima.

Ministarstvo je na temelju ranijih nalaza revizije uputilo dopis Ministarstvu financija i trezora BiH radi davanja mišljenja o usuglašenosti navedenog pravilnika i instrukcije sa postojećom zakonskom regulativom koja propisuje ovu oblast. Ministarstvo financija i trezora BiH uputilo je 14.02.2012. godine Obavijest¹² da ne postoji pravni temeljiz da ministar obrane donese ovakav pravilnik, te da se hitno stave van snage odredbe pravilnika i da se obustavi primjena instrukcije.

Ministarstvo je tijekom godine sačinilo Prijedlog programa o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za obrazovanje i stručno usavršavanje u Ministarstvu i

¹¹ Instrukcija broj: 12-16-1-307-/11 od 18.01.2011. godine

¹² Obavijest broj: 08-02-2-727—2/12 od 14.02.2012. godine

Oružanim snagama. Isti je upućen Ministarstvu financija i trezora BiH i Uredu za zakonodavstvo BiH radi davanja mišljenja i usuglašenosti sa Odlukom Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za stručno obrazovanje uposlenih u institucijama BiH. Prijedlog programa nije dobio pozitivno mišljenje spomenutih institucija tako da isti nije usvojen od strane Vijeća ministara BiH.

Uvažavajući potrebu Ministarstva i Oružanih snaga BiH za stručnim obrazovanjem i usavršavanjem, smatramo kako je potrebno donijeti Program stručnog obrazovanja i usavršavanja koji treba biti usvojen od strane Vijeća ministara BiH. Također, potrebno je preispitati interna pravila i procedure koje se odnose na školovanje i usavršavanje i iste usuglasiti sa zakonskim propisima koji reguliraju ovo područje.

- **Putni troškovi**

Izdaci za putne troškove sa 31.12.2011. godine realizirani su u iznosu 4.128.672 KM. Najznačajniji troškovi po ovom temelju odnose se na dnevnice u zemlji (2.167.653 KM), dnevnice u inostranstvu (823.414 KM) i troškove prijevoza u inozemstvu javnim sredstvima (847.716 KM).

Na pregledanim uzorcima putnih naloga utvrđeno je da se putni nalozi iniciraju zahtjevom za službeno putovanje nakon čega se donosi odluka o upućivanju na službeni put koju potpisuje ministar obrane. Akontacije za službeni put se isplaćuju na temelju odluke, a nakon povratka sa službenog puta uposleni sačinjavaju izvješće sa službenog puta i pravdaju troškove nastale na službenom putovanju.

Revizijom obračuna putnih naloga uočeno je kako se isplaćuje puna dnevnicu u inozemstvu za prvi i posljednji dan na službenom putu u slučaju kada je osigurana ishrana i smještaj osobi koja je upućena na službeni put. Ovakav način obračuna dnevnica reguliran je Uputstvom o načinu obračuna dnevnica u zemlji i inostranstvu za uposlene u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH od 06.05.2011.godine. Odlukom Vijeća ministara o načinu obračuna plaća i drugih naknada uposlenih u Vijeću ministara, ministarstvima BiH i drugim institucijama i tijelima Vijeća ministara BiH definirano je da se jedna dnevnicu obračunava za svaka 24 sata provedena na službenom putovanju, te ako je na službenom putovanju osigurana ishrana pripadajuća dnevnicu se umanjuje za 70%.

Preporučamo da Ministarstvo preispita ovakav način obračuna i isplate dnevnica u inozemstvu u odnosu na Odluku Vijeća ministara BiH.

- **Izdaci telefonskih i poštanskih usluga**

Izdaci telefonskih i poštanskih usluga ostvareni sa 31.12.2011. godine iznose 832.639 KM. Struktura ovih izdataka je sljedeća: izdaci za fiksne telefone (500.832 KM), izdaci za mobilne telefone (198.261 KM), izdaci za internet usluge (86.458 KM) i izdaci za poštanske usluge (47.088 KM).

Izdaci za mobilne telefone: Odlukom o visini troškova za službene mobilne telefone u Ministarstvu utvrđeno je pravo na uporabu službenih mobilnih telefona i visina troškova

za korisnike ovih telefona. Pravo na naknadu troškova mobilnih telefona u 2011. godini ostvarivalo je 80 uposlenih u Ministarstvu.

Prema evidencijama Ministarstva, prosječni mjesečni izdaci usluga ove vrste iznose 4.248 KM, odnosno 51.216 KM na godišnjoj razini. Odobrena mjesečna ograničenja za troškove mobilnih telefona se kreću u rasponu od 20 KM za vozače i referente do 400 KM za ministra i zamjenike.

Pravo na naknadu troškova mobilnih telefona u Oružanim snagama ostvarilo je 170 uposlenih. Odobrena mjesečna ograničenja za troškove mobilnih telefona u Oružanim snagama se kreću u rasponu od 25 KM za timove za deminiranje do 240 KM za načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH. Prosječni mjesečni izdaci troškova mobilnih telefona u Oružanim snagama BiH iznose 8.423 KM, odnosno 101.072 KM na godišnjoj razini. Sustav kontrole troškova mobilnih telefona u slučajevima nabava prepaid kartica kao i korištenja specijalnih usluga humanitarnih akcija unaprijeđen je prema preporukama iz prethodne revizije.

Revizijom je konstatirano kako internom odlukom Ministarstva nije za ministra i zamjenike predviđen način postupanja u slučaju prekoračenja troškova mobilnih telefona. Kako je internom odlukom utvrđen iznos potrošnje mobilnih telefona na mjesečnom nivou, mišljenja smo da je potrebno u slučaju nastanka prekoračenja u odnosu na mjesečni odobreni iznos obrazložiti nastalo prekoračenje.

Preporučamo da se u svim slučajevima propiše način postupanja u slučaju prekoračenja utvrđenog limita potrošnje za troškove mobilnih telefona.

- **Izdaci za energiju i komunalne usluge**

Izdaci za energiju i komunalne usluge za 2011. godinu realizirani su u iznosu 9.020.638 KM. Značajniji izdaci za ove namjene odnose se na izdatke za energiju (3.373.863 KM), izdatke za vodu i kanalizaciju (1.235.193 KM) i izdatke za lož ulje (2.621.079 KM).

Komunalne usluge: Ministarstvo nije uspostavilo sustav pravodobnog dostavljanja faktura za električnu energiju i vodu i kanalizaciju (u daljem tekstu: komunalne usluge) radi računovodstvenog evidentiranja i plaćanja ovih usluga.

Prema dosadašnjoj praksi fakture se kreću po raznim nižim oblicima organiziranja, zatim na nivou brigada, Uprave financija Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, te preko protokola Ministarstva dostavljaju se u Sektor za nabavu i logistiku i na kraju u Sektor za financije i proračun radi evidentiranja i plaćanja. Temeljem izgubljenog vremena na svim razinama organizacije prosječno kretanje faktura komunalnih usluga od momenta njihovog dostavljanja do njihovog evidentiranja i plaćanja iznosi 40 dana.

Preporučamo da Ministarstvo donese pravila o kretanju dokumentacije koja će osigurati pravodobno dostavljanje financijske dokumentacije radi ažurnosti evidentiranja.

Izdaci za lož ulje: Vezano za rokove isporuke goriva i lož ulja u ugovoru sa dobavljačima precizirano je da se rok isporuke računa od dana dostavljanja narudžbenice i rasporednog naloga Oružanih snaga BiH. Međutim, konstatirali smo da Ministarstvo prvo izdaje narudžbenice prema dobavljaču, a da se isporuka vrši tek poslije dobivanja rasporednog naloga od strane Oružanih snaga BiH. Ovakav način

naručivanja ne omogućava efikasan sustav praćenja izvršenja svih ugovorenih obveza (npr. rok isporuke).

Ministar obrane je donio akt upozorenja o striktnom poštivanju ugovora za nabavu robe klase III (gorivo i energenti) kojim je navedeno da će se robe isporučivati po cijeni koja je važila po OPC obrascu¹³ na dan dostavljanja narudžbenice i da sve fakture koje nisu sukladno važećim cijenama po OPC obrascu na datum izdavanja narudžbenice ne mogu biti prihvaćene i da trebaju biti vraćene dobavljaču. Međutim, uočeno je da se ova naredba nije poštovala u slučaju nabave lož ulja u vrijednosti 500.000 KM koje je isporučeno od dobavljača Proming d.o.o. Bugojno po cijeni od 2,037 KM/lit (sa popustom) umjesto 1,988 KM/lit (sa popustom) koja je važila u momentu izdavanja narudžbenice. Negativni efekti ovakvog povećanja cijene lož ulja iznose oko 12.000 KM.

Preporučamo Ministarstvu da narudžbenice sastavlja na temelju objedinjenih konkretnih potreba/zahtjeva Oružanih snaga BiH i iste zajedno sa rasporednim nalogom ispostavlja dobavljačima za konkretnu nabavu/iskoruku. Na ovakav način bi se osiguralo efikasnije i pouzdanije praćenje ugovora u pogledu količine, cijene i rokova isporuke. Također, u ugovor sa izabranim dobavljačem potrebno je ugraditi klauzulu iz akta upozorenja koja se odnosi na priznavanje cijene po OPC obrascu.

- **Nabava materijala**

Izdaci za nabavu materijala za 2011. godinu realizirani su u iznosu 7.136.837 KM. Značajniji izdaci za ove namjene odnose se na izdatke za odjeću i odore (1.283.917 KM) i izdatke za hranu i prehrambeni materijal (4.172.710 KM).

Nabave su vršene na temelju provedenih procedura izbora najpovoljnijeg dobavljača u ranijem periodu sa kojima su potpisani okvirni sporazumi i koji su bili temelj za pojedinačne ugovore predmetnih nabava. Ministarstvo je poduzelo određene aktivnosti po preporukama revizije za 2010. godinu u cilju efikasnog praćenja realizacije pojedinačnih ugovora u odnosu na okvirne sporazume iz prethodnih godina u pogledu ugovorenih količina, cijena i artikala. Prije izdavanja narudžbenica prema dobavljačima u Sektoru za financije vrši se usuglašavanje zahtjeva za nabavu u pogledu količina i cijena po ugovorima, odnosno prati se stepen realizacije ugovora. Također, na pristiglim fakturama za ovu robu kontroliraju se cijene, artikli, rokovi plaćanja i količine.

Na pojedinim fakturama za odjeću i odore ustanovljeno je da su fakture ispostavljene od dobavljača u 2012. godini kada je izvršena i isporuka robe, a iste su evidentirane u 2011. godini što nije sukladno načelu modificiranog računovodstvenog temelja nastanka događaja. **Ukupna vrijednost ovih faktura za izabrani uzorak iznosi 121.599 KM** (veza: točka 7.- kratkoročne tekuće obveze).

- **Tekuće održavanje vozila i izdaci za gorivo**

Izdaci koji se odnose na vozila u Ministarstvu iznose 6.618.843 KM, a odnose se na izdatke za dizel i benzin (3.409.275 KM), motorno ulje (90.004 KM), registraciju vozila

¹³ OPC – Obračun promjene cijene

(71.605 KM), popravak i održavanje vozila (2.879.107 KM), pranje i parkiranje vozila (28.334 KM) te osiguranje vozila (140.835 KM). Ovi izdaci odnose se na ukupan broj službenih putničkih vozila u Ministarstvu i teških transportnih vozila u Oružanim snagama BiH.

Ukupno realizirani izdaci za mlazno gorivo za potrebe letjelica u Oružanim snagama BiH iskazani su u iznosu od 1.846.657 KM.

Revizijom je obuhvaćeno korištenje i održavanje službenih putničkih vozila (osim teških transportnih vozila i vojnih putničkih vozila). Pravilnikom o načinu uporabe službenih vozila u Ministarstvu od 28.02.2007. godine utvrđeni su način i uvjeti uporabe službenih vozila, odnosno raspoređivanje, odobravanje, evidentiranje, održavanja, servisiranje i mjere sigurnosti i odgovornosti pri uporabi. Prema internim evidencijama, osim vojnih putničkih vozila, u uporabi su 76 službenih vozila (43 vozila u Ministarstvu i 33 vozila u Oružanim snagama BiH).

Na temelju pregleda službenih vozila u Oružanim snagama BiH u uporabi su 33 službena putnička vozila. Vozila u uredu načelnika i uredima zamjenika načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH (ukupno šest) dana su na uporabu 24 sata. Dvanaest vozila je raspoređeno u Odjelu za podršku i koriste se isključivo na temelju zahtjeva i naredbi načelnika uprave i za iste je osiguran parking prostor u sjedištu Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH. Ostalih petnaest vozila raspoređeno je po zapovjedništvima Oružanih snaga BiH i koriste se za prijevoz zapovjednika i zamjenika zapovjednika. Na osnovu pregleda službenih vozila u Ministarstvu u uporabi su 43 službena vozila. Vozila se koriste za sljedeće funkcije: ured ministra i uredi zamjenika ministra (10), tajnik (1), pomoćnici ministra (7), načelnik odjela (1), vjerski službenici (4), generalni inspektorat (4), sektor sigurnosti (1), logistika (1), Ured za odnose sa javnošću (1), interna revizija (1), Odjel za opće i zajedničke poslove (12). Ministar je 2009. godine donio Odluku o raspodjeli ovih vozila u Odjel za opće i zajedničke poslove kojom je predviđeno koja se vozila primaju u sastav odjela, način primopredaje vozila kao i stavljanje van snage svih ranijih pojedinačnih odluka koje se odnose na vozila i pružanje podrške prema sektorima i osobama. Međutim, uvidom u pregled službenih vozila i putne naloge za vozila koji se izdaju mjesečno na temelju odobrenja, ustanovljeno je da se službena vozila i dalje koriste po organizacijskim jedinicama i nositeljima ključnih dužnosti većinom 24 sata dnevno, što je i sama potvrda da se odluka ministra iz 2009. godine ne poštuje.

Utvdili smo da Odjel za opće i zajedničke poslove sačinjava pregled mjesečnog utroška goriva i prijedrenih kilometara i vrši obračun prosječne potrošnje goriva koji se dostavlja zamjenici ministra za upravljanje resursima. Međutim, navedene evidencije nisu korištene za analize podataka na način da se preispita pređena kilometraža, utrošak goriva i prosječna potrošnja. Također, Ministarstvo nije ustanovilo jedinstvenu evidenciju svih troškova po vozilima, a koja se odnosi na održavanje vozila, servisiranje, zamjene auto guma, osiguranje i registraciju vozila. Uvidom u naloge za uporabu službenih putničkih vozila u Ministarstvu za srpanj 2011. godine ustanovljeno je da se u pojedinim slučajevima za iste prijedene relacije unosi različita kilometraža, da se ne upisuje u svim slučajevima ukupna pređena kilometraža i da se pod „loko“ relacijama upisuje značajna kilometraža.

Preporučamo da se izvrši primopredaja vozila u Odjel za opće i zajedničke poslove kao što je definirano Odlukom iz 2009. godine. Izuzetak mogu predstavljati vozila koja se koriste za potrebe ureda ministra i zamjenika ministra kao i slučajevi dislociranosti organizacijskih jedinica. Također, potrebno je uspostaviti sveobuhvatnu evidenciju svakog vozila u pogledu utroška goriva,

pređene kilometraže, prosječne potrošnje, redovnih servisa, registracije, osiguranja i svih troškova održavanja vozila.

Na pojedinim fakturama za materijal i usluge koje služe za opravku i održavanje vozila ustanovljeno je da su fakture ispostavljene od dobavljača u 2012. godini kada je izvršena i isporuka robe i usluga, a iste su evidentirane u 2011. godini što nije sukladno načelu modificiranog računovodstvenog temelja nastanka događaja. **Ukupna vrijednost ovih faktura za izabrani uzorak iznosi 139.212 KM** (veza: točka 7.- kratkoročne tekuće obveze).

Uvidom u dokumentaciju vezanu za isporuku rezervnih dijelova za transportna vozila uočeno je da dobavljač nije poštovao ugovoreni rok isporuke. Premda rok isporuke nije bio presudan kod izbora najpovoljnijeg dobavljača isti je bio jedan od kriterija za ocjenu ekonomski najpovoljnije ponude. Također, uočeno je da Ministarstvo nije u ugovoru definiralo postupanje u situacijama kada se ugovoreni rokovi isporuke ne poštuju.

Neophodno je osigurati praćenje ugovora u pogledu ugovorenih rokova isporuke i postupanje u situacijama kada se ugovorene obveze ne poštuju.

- **Tekuće održavanje zgrada i opreme**

Usluge popravaka i održavanja zgrada: Ukupno iskazani rashodi iznose 2.476.480 KM, a odnose se na materijal za opravku i održavanje zgrada (593.110 KM) i usluge popravaka i održavanja zgrada (1.883.370 KM).

Usluge se odnose na adaptaciju i sanaciju objekata kao i opravke i servisiranje termoenergetskih postrojenja. Na osnovu odabranog uzorka uočeno je da se izdaci za adaptaciju i sanaciju objekata odnose na rekonstrukciju krovova, izradu i postavljanje nove metalne kapije, ugradnju stolarije, nabavu i ugradnju klima uređaja, itd., što se više karakterizira kao investicijsko održavanje, odnosno kapitalno ulaganje. Odsjek za infrastrukturu i građevinarstvo vodi bazu podataka ovih ulaganja po objektima i lokacijama od 2007. godine. Međutim, isti ne raspolaže podacima o tome koliko je do sada izvršeno ulaganja koja su evidentirana kao tekući izdaci, a po svom karakteru više predstavljaju investicijsko održavanje odnosno kapitalni izdatak.

Također, za usluge održavanja termoenergetskih postrojenja zaključeni su pojedinačni ugovori na osnovu okvirnih sporazuma iz prethodnih godina na bazi jediničnih cijena za isporuku i ugradnju po poslovima i artiklima, s tim da su predviđeni i pojedinačni sati rada za poslove koji nisu definirani ugovorom. Pregledom pojedinih faktura uočeno je da se kod određenih radova veći dio fakturirane vrijednosti odnosi na pojedinačne sate rada za poslove koji nisu predviđeni okvirnim ugovorom. Također, iz rekapitulacije radova kao sastavnih dijelova pregledanih faktura uočeno je kako se za istu vrstu posla i za isti dan, obračunava isti broj norma sati za više izvršitelja radova.

Preporučamo da Ministarstvo temeljem okončanih situacija ili ispostavljenih faktura za tekuće održavanje izvrši pravilno evidentiranje izdataka koji se karakteriziraju kao tekuće održavanje i izdataka koji imaju karakter investicijskog ulaganja. Time bi se stvorili preduvjeti za realno planiranje proračuna za navedene usluge i osigurao pravilan način evidentiranja izdataka u poslovnim knjigama Ministarstva. Također, potrebno je prilikom izrade tenderske dokumentacije koja se odnosi na specifikacije usluga i radova obuhvatiti poslove i radove koji se najčešće javljaju, a koji nisu predviđeni ugovorom, tako da se

mogućnost neugovorenih radova i usluga koji se obračunavaju po norma satu svede na najmanju moguću mjeru.

Usluge popravaka i održavanja opreme: Ukupno iskazani rashodi iznose 4.159.022 KM, a odnose se na materijal za opravku i održavanje opreme (105.612 KM) i usluge popravaka i održavanja opreme (4.053.410 KM).

Za usluge održavanja agregata zaključeni su pojedinačni ugovori na osnovu okvirnog sporazuma iz prethodnih godina na bazi jedinične cijene norma sata po vrsti agregata a ne po broju agregata i normativima po svakom predviđenom rezervnom dijelu.

Međutim, pregledom pojedinih faktura koje se odnose na opravke agregata uočeno je da se veći dio vrijednosti faktura odnosi na neugovorene radove i rezervne dijelove, te da obračunati norma sati po neugovorenim radovima i rezervnim dijelovima umnogome nadilaze ugovorene normative po ugovorenim rezervnim dijelovima, što je uticalo i da realizirana vrijednost popravaka po jednom agregatu uvelike nadilazi ugovorenu vrijednost rezervnih dijelova i norma sati po vrsti agregata. Ovako postavljena tenderska dokumentacija i zaključeni ugovori ne osiguravaju efikasno praćenje ugovorenih usluga održavanja niti predstavljaju realan temelj prilikom planiranja sredstava za ove namjene.

Preporučamo da se prilikom izrade tenderske dokumentacije za potrebe provođenja procedure nabave za pružanje usluga održavanja opreme zahtjeva posebno iskazivanje cijene norma sata, cijene rezervnih dijelova i normativa po svakom navedenom rezervnom dijelu i to u odnosu na broj opreme, a ne samo po vrsti opreme, tako da na temelju ukupne vrijednosti svih navedenih elemenata treba vrednovati ukupnu ponudu. Na osnovu ranijeg iskustva treba procijeniti koji su to radovi koji se mogu javiti prilikom održavanja opreme i na bazi toga sastaviti tehničku specifikaciju traženih usluga što bi umanjilo mogućnost postojanja nepredviđenih radova i rezervnih dijelova.

- **Unajmljivanje imovine i opreme**

Izdaci za unajmljivanje imovine i opreme sa 31.12.2011. godine iskazani su u iznosu od 8.824.643 KM, a najvećim dijelom se odnose na troškove unajmljivanja stanova u iznosu od 8.389.792 KM.

Unajmljivanje stanova: Naknade za privremeni smještaj se isplaćuju na temelju Pravilnika¹⁴ o plaćama i drugim naknadama profesionalnih vojnih lica na službi u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH. Visina naknade za smještaj određena je prema kategoriji lica koja ostvaruju pravo na ovu naknadu u rasponu od 150 KM za vojnike do 500 KM za ministre i generale. Prema raspoloživim podacima Ministarstva prosječan broj ugovora zaključenih tijekom 2011. godine iznosio je 2.831.

Ministarstvo za svoje uposlenike zaključuje ugovore o zakupu sa trećim licima (zakupodavcima) što može izazvati određene negativne efekte zbog česte fluktuacije korisnika stanova i prijavljivanja ovih promjena. Tako se u procesu zaključivanja i raskidanja ugovora u slučaju promjene adrese boravišta pojedini ugovori dostavljaju sa zakašnjenjem u odnosu na stvarnu promjenu. Stoga, sustav povrata sredstava po osnovu više isplaćenih novčanih sredstava u slučaju nepravodobnog prekida ugovora je dosta neefikasan.

¹⁴ Broj 04-02-3-1353 od 28.03.2007. godine

S obzirom da je jedna od ugovorenih strana Ministarstvo, ove naknade su knjižene na troškovima zakupa, premda po svom karakteru trebaju biti evidentirane na naknadama uposlenih.

Preporučamo da Ministarstvo preispita ovakav način ugovaranja stanova i izvrši konsultacije sa Ministarstvom financija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na zaključivanje ugovora o zakupu i način evidentiranja ovih naknada, a do donošenja podzakonskog akta Vijeća ministara BiH kojim bi ova problematika bila uređena na jedinstven način.

- **Ugovorene usluge**

Izdaci za ugovorene usluge sa 31.12.2011. godine iznose 4.680.454 KM, a najvećim dijelom se odnose na troškove reprezentacije (260.023 KM), usluge reprezentacije po osnovu vjerskih aktivnosti (161.734 KM), usluge reprezentacije po osnovu međunarodnih aktivnosti (352.394 KM), usluge reprezentacije po osnovu obilježavanja značajnih datuma OS BiH (187.441 KM), usluge smještaja (215.975 KM), usluge stručnog obrazovanja (616.759 KM), usluge primarne zdravstvene zaštite (943.858 KM), izdaci po ugovorima o djelu i privremenim i povremenim poslovima (95.481 KM) i ostale usluge (1.504.689 KM).

Usluge reprezentacije: Realizacija na kontu usluga reprezentacije u 2011. godini iznosi 260.023 KM. Izdatke za reprezentaciju uposleni su ostvarivali na osnovu Odluke o pravu, načinu i visini troškova za finansijska sredstva reprezentacije u Ministarstvu od 20.04.2009.godine. Pravo na visinu ovih izdataka koristi ukupno 87 uposlenih (ministar, zamjenici ministra, savjetnici i šefovi ureda ministra i zamjenika, tajnik, pomoćnici ministra, šefovi odsjeka, vjerski uredi, načelnik ZŠ OS BiH, zamjenici načelnika, zapovjednici i zamjenici zapovjednika, načelnici uprava). Odobreni iznosi reprezentacije na mjesečnoj osnovi kreću se od 35 KM za načelnike uprava, šefove odsjeka i zapovjednika, do 500 KM za ministra obrane. Odlukom je definirano da se reprezentacijom smatraju izdaci za napitke (kava, čaj, sok, mineralna voda i sl.) nastali u bifeima zgrade Ministarstva. U iznimnim slučajevima, troškovi reprezentacije mogu biti priznati temeljem održavanja sastanaka ili sjednica i protokoliranih troškova na osnovu rješenja ili odluke koju donosi ministar.

Uvidom u pojedine račune za reprezentaciju, uočeno je kako se na mjesečnoj specifikaciji potrošnje za određenog korisnika ne upisuje povod za reprezentaciju te da se pored propisanih napitaka (čaj, kava, sok, mineralna voda) u pojedinim slučajevima konzumiraju i alkoholna pića. Također, i ove godine uočeno je maksimalno korištenje odobrenog iznosa reprezentacije utvrđenog internom odlukom, te da su pravo na priznate troškove reprezentacije u prvih pet mjeseci tekuće godine ostvarile i dvije osobe angažirane po ugovoru o djelu. Priznavanje ovih troškova ne temelji se na postojećem ugovornom odnosu i nije predviđeno ugovorenim iznosom.

Također, Ministarstvo još uvijek nije usvojilo pravilnik o reprezentaciji kojim bi se detaljno propisali svi bitni elementi i procedure oko planiranja i trošenja sredstava reprezentacije u cilju racionalizacije ovih izdataka.

Preporučamo Ministarstvu da usvoji adekvatan pravilnik o reprezentaciji kojim će biti obuhvaćene procedure korištenja ovih sredstava i za koje će se točno precizirati uvjet, način korištenja i izdaci po svim osnovama.

Usluge reprezentacije po osnovu vjerskih aktivnosti: Ukupno realizirana sredstva za ove namjene u 2011. godini iznose 161.735 KM. Veći dio ovih rashoda odnosi se na obilježavanje vjerskih praznika. Povodom svakog praznika ministar donosi odluku u kojoj je naznačen povod i procijenjena vrijednost troškova. Sredstva za ove namjene planiraju se u proračunu pojedinačno po uredima, a realizacija istih i dalje se ne prati pojedinačno po uredima, što je i konstatirano u Izvješću revizije za 2010. godinu.

Preporučamo da Ministarstvo poduzme mjere u cilju pojedinačnog praćenja ostvarene reprezentacije za svaki vjerski ured i da pravilnikom o reprezentaciji propiše kojim povodom se mogu koristiti ova sredstva.

Usluge reprezentacije temeljem međunarodnih aktivnosti: Realizacija sredstava za ove namjene iznosi 352.394 KM. Izdaci knjiženi na ovom kontu većinom su vezani za ishranu i smještaj stranih izaslanstava, pravdanje računa vojno-diplomatskih predstavnika – atašea u inozemstvu i nabavu darova za potrebe zvaničnih službenih posjeta. Uočeno je da se u većini slučajeva usluge smještaja i restorana koriste u objektima koji nisu na popisnoj listi iz ugovora o pružanju ovih usluga. Također, određeni iznosi iskazani na fakturama odnose se na usluge smještaja, zakup sale, autobusa i dr. što se zajedno knjiži na usluge reprezentacije. Knjiženje na ovakav način ne daje stvarnu sliku realiziranih troškova, odnosno vrste troškova, što ujedno otežava i planiranje ove vrste izdataka za narednu godinu.

Preporučamo da Ministarstvo usluge reprezentacije temeljem međunarodnih aktivnosti realizira sukladno ugovorima o pružanju ovih usluga.

Usluge reprezentacije po osnovu obilježavanja značajnih datuma: Ukupno realizirana sredstva za ove namjene iznose 187.441 KM. Većina izdataka se odnosi na nabavu hrane, pića i poklona za obilježavanje pješačkih brigada Oružanih snaga BiH i dana Oružanih snaga BiH u vojno-diplomatskim predstavništvima širom svijeta. Obilježavanje dana Oružanih snaga BiH u vojno-diplomatskim predstavništvima u inostranstvu izvršeno je na temelju odluke ministra obrane od 19.10.2011.godine u kojoj su utvrđeni iznosi za potrebe organiziranje svečanih prijemata (od 3.500 EUR za vojno-diplomatska predstavništva u okruženju do 6.000 EUR za predstavništvo pri NATO i SAD).

Pravilnikom o provođenju protokolarnih aktivnosti u Ministarstvu propisane su mjere, postupci i nositelji aktivnosti koje se planiraju prilikom organiziranja zvaničnih, državnih, vojno-diplomatskih i oproštajnih posjeta. U okviru istog definirane su aktivnosti u vezi nabave poklona koje podrazumijevaju svaku isplatu usluge ili predmeta (umjetnička djela, knjige, plakete i sl.) bez obzira na vrijednost. Pregledom pojedinih faktura u okviru kojih je sadržana i kupovina poklona konstatirano je da su isti dodjeljivani bez utvrđenih kriterija u pogledu visine dozvoljenih iznosa.

Preporučamo da se postojeći interni akt o provođenju protokolarnih aktivnosti Ministarstva i Oružanih snaga BiH dopuni u pogledu jasnog definiranja povoda sa određenom skalom iznosa predviđenih za kupovinu poklona.

Usluge smještaja: Ukupno ostvareni izdaci na ovom kontu iznose 215.975 KM i odnosi se na usluge smještaja učesnika u prihvatu i provođenju promatračkog leta od

strane zemalja potpisnica, a sukladno zaključenom ugovoru između Ministarstva i Međunarodnog aerodroma Sarajevo o pružanju usluga prihvata i otpreme aviona, zatim plaćanja smještaja bh vojnika (ukupno 8) po Odluci Predsjedništva BiH u okviru Njemačkog vojnog kontingenta prema Memorandumu o razumijevanju potpisanom od strane Saveznog ministarstva obrane Njemačke, Norveške i Švedske za učestvovanje u vojnoj misiji u Afganistanu, te smještaj vjerskih hodočasnika povodom održavanja međunarodnih konferencija.

Provedenom revizijom konstatirano je da su na ovom kontu u većini slučajeva knjiženi izdaci koji se odnose na zakup sale i troškove hrane i pića (bez navođenja povoda za nastali trošak). Uočen je i značajan broj priloženih računa restoranskih usluga bez navođenja povoda za koje prethodno nisu traženi predračuni kako je navedeno u ugovoru.

Preporučamo da se u dokumentaciji za knjiženje evidentiraju povodi nastanka ovih troškova i da se za usluge hrane i pića prethodno osiguraju ponude ugostiteljskih objekata.

Usluge stručnog obrazovanja: Realizacija ovih usluga sa 31.12.2011. godine iznosi 616.759 KM. Najveći dio ovih izdataka (596.528 KM) odnosi se na financiranje Centra za obuku za operacije podrške miru (PSOTC) koji je formiran na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanog od strane 14 zemalja članica. Primarni cilj centra je da osigura obuku pripadnika Oružanih snaga BiH za učestvovanje u multinacionalnim operacijama podrške miru i u humanitarnim operacijama. Memorandumom je definirano da će Centar biti posebno pravno tijelo čiji objekt i imovina su u vlasništvu države. Istim je dogovoreno da će Centar dobiti sredstva, dogovarati sporazume, izvršavati plaćanja i voditi račune.

Financijska podrška radu Centra od strane BiH realizira se proračunskim sredstvima koje Ministarstvo planira na godišnjem nivou. U 2009. godini iznos tih sredstava bio je 255.000 EUR odnosno 30% od ukupne financijske podrške rada ovog Centra. S obzirom na smanjenje proračuna u 2010. godini, odlukom ministra obrane osigurana su sredstva za rad Centra u iznosu od 270.000 EUR. U 2011. godini predviđena financijska podrška iznosila je 305.000 EUR. Prvi dio iznosa od 152.500 EUR plaćen je krajem lipnja, a drugi dio u rujnu tekuće godine.

Usluge primarne zdravstvene zaštite: Ukupno realizirana sredstva usluga primarne zdravstvene zaštite u 2011. godini iznose 943.858 KM, a najvećim dijelom se odnose na usluge ljekarskih pregleda osoba za prelazak u profesionalnu vojnu službu radi upućivanja u vojnu misiju u inozemstvo. Spomenute usluge vršene su na bazi ugovora zaključenih u 2011. godini o vršenju usluga sa 5 zdravstvenih ustanova na lokacijama Oružanih snaga BiH (Sarajevo, Banja Luka, Tuzla, Zenica i Široki Brijeg). Ukupna vrijednost zaključenih ugovora iznosi 1.300.000 KM sa periodom važenja od godinu dana.

U istim su detaljno definirane cijene svih vrsta usluga koje se pružaju, što je bila primjedba revizije u Izvješću iz 2010. godine. Usporedbom cijena iz pojedinih faktura sa ugovorenim cijenama konstatirana je podudarnost istih.

Ugovori o djelu i ugovori o privremenim i povremenim poslovima: Ukupna realizacija izdataka na ovom kontu sa 31.12.2011. godine iznosi 95.481 KM. Pregledom angažiranja temeljem ugovora o djelu, konstatirano je da se od ukupnog broja lica (45) angažiranih po ovom temelju u 2011. godini, najveći broj odnosi na angažman u okviru 51. svjetskog vojnog prvenstva u skijanju. I ove godine zabilježen je

angažman dvije osobe (šef ureda i savjetnik ministra) na sistematiziranim radnim mjestima za prvih pet mjeseci tekuće godine, nakon čega su odlukom ministra obrane imenovani za savjetnike ministra. Isti su za to razdoblje primali značajne mjesečne iznose, od 2.500 KM do 2.800 KM. Osvrtom na nalaze revizije iz 2010. godine i konstatacije da se kontinuirano tijekom cijele godine vršilo angažiranje putem ugovora o djelu za higijeničarske poslove i poslove održavanja kotlovnice, u 2011. godini je konstatirano da su ugovori sa higijeničarkama bili na snazi prva tri mjeseca, nakon čega su raskinuti, a da je osoba angažirano na održavanju kotlovnice bilo uposleno cijelu godinu za naknadu od 800 KM mjesečno. Ugovori o privremenim i povremenim poslovima odnose se na angažiranje 8 volontera tijekom cijele godine za koje je ukupno isplaćeno 18.567 KM.

Provedenom revizijom konstatirano je da Ministarstvo nije usvojilo interni akt u kome bi se propisala jasna pravila i procedure za angažiranja osoba putem ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

Preporučamo da se svrha i namjena angažiranja po osnovu ugovora o djelu precizno definira pravilnikom o angažiranju lica po ugovorima.

Ostale nespomenute usluge i dažbine: Ukupni rashodi na ovom kontu iskazani su u iznosu od 1.504.689 KM, a odnose se na plaćeni PDV za doniranu opremu, špeditorske usluge za doniranu opremu, usluge posrednika za dobivanje dozvole za uvoz doniranog naoružanja, izdatke vezane za obuku vojnika u vojnoj misiji u Afganistanu (ISAF) i drugi sitni troškovi. Izdaci vezani za PDV i špeditorske usluge za doniranu opremu knjiženi su na ovaj konto zbog nedostatka sredstava za kapitalna ulaganja koja nisu bila predviđena u periodu privremenog financiranja institucija BiH za 2011. godinu.

6.2. Kapitalni izdaci

Odlukom Vijeća ministara BiH o operativnim mjerama za provedbu Odluke o privremenom financiranju institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za razdoblje siječanj-ožujak 2011. godine kapitalni izdaci i investiciona ulaganja nisu bili odobreni kroz sustav Glavne knjige trezora i „Memorandumsku evidenciju klase 8“. Međutim, Ministarstvo je tijekom godine vršilo nabave koje prema pravilima pripadaju kapitalnim izdacima i ove izdatke evidentiralo putem klase „6 – rashodi institucija“. Prema pregledu kapitalnih ulaganja, ukupna vrijednost ovih ulaganja iznosila je **3.736.348 KM**, a ostvarena su po osnovu obveza za PDV i špeditorske usluge za doniranu opremu (1.287.362 KM), remonta i modernizacije helikoptera (2.370.644 KM), nabavu računara i laptopa (57.640 KM) i nabavu ostale opreme (20.702 KM).

Kako se radilo o plaćanju PDV-a i špeditorskih usluga za doniranu opremu, konstatirano je da Ministarstvo nije moglo utjecati na nastanak događaja i da je bilo dužno ispuniti svoju zakonsku obvezu plaćanja PDV-a i špeditorskih usluga. Također, imajući u vidu činjenicu da se u slučaju remonta i modernizacije helikoptera radilo o obvezama i radnjama ugovorenim i započetim u prethodnoj godini, a da su u ovoj godini ugovorene usluge izvršene, Ministarstvo nije imalo druge mogućnosti nego da pristupi ispunjenju preuzetih ugovorenih obveza i plaćanja izvršenih usluga. Međutim, kapitalna ulaganja u iznosu od **78.342 KM**, prema našem mišljenju, nisu trebala biti izvršena poštujući spomenutu Odluku Vijeća ministara BiH i instrukcije Ministarstva financija i trezora BiH vezano za nabavu informatičke opreme (računari i laptopi) u vrijednosti od 57.640 KM i nabavu ostale opreme u vrijednosti od 20.702 KM.

Preporučamo da Ministarstvo u razdoblju privremenog financiranja ne vrši kapitalna ulaganja bez suglasnosti Ministarstva financija i trezora BiH i odobrenja Vijeća ministara BiH za angažiranje sredstava iz tekuće rezerve proračuna.

6.3. Tekući grantovi

- **NATO Trust Fund**

U novembru 2010. godine Vijeće ministara BiH donijelo je Odluku o udruživanju sredstava iz proračuna Ministarstva u NATO Trust Fund za projekt zbrinjavanja otpuštenog osoblja Oružanih snaga BiH za period 2010.-2012. godina u ukupnom iznosu od 3.000.000 KM. Prema predviđenoj dinamici realizacije ove Odluke u 2011. godini izvršen je prijenos sredstava iz proračuna Ministarstva u iznosu od (500.000 EUR) 977.915 KM. Ministarstvo je zaduženo da nakon završetka projekta dostavi konačno izvješće nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine o realizaciji istog.

7. Bilanca stanja

Ukupna aktiva Ministarstva na 31.12.2011. godine iznosi 44.883.679 KM i odnosi se na novčana sredstva (155.694 KM), kratkoročna potraživanja (1.103.135 KM) i neotpisanu vrijednost stalnih sredstava (43.624.850 KM).

- **Novčana sredstva**

Novčana sredstva u Ministarstvu na 31.12.2011. godine iskazana su u ukupnom iznosu od 155.694 KM, a odnose se na novčana sredstva u blagajni (125.694 KM) i novčana sredstva koja su evidentirana na prelaznom računu blagajne koji je zatvoren početkom 2012. godine (30.000 KM).

Novčana sredstva u blagajni: Pregledom na bazi uzorka blagajničkih izvješća blagajne u sjedišta Ministarstva konstatirano je da su putem blagajne tijekom 2011. godine uglavnom isplaćeni putni troškovi, akontacije za službena putovanja, te sitni materijalni troškovi i nabava manjih poklona. Blagajnički dnevници se svakodnevno zaključuju. Popis novčanih sredstava pregledan je u odnosu na najveća iskazana salda na 31.12.2011. godine. Konstatirano je da nisu utvrđena odstupanja između knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog po popisu. Ministarstvo je dostavilo izvješće o izvršenom popisu novčanih sredstava Ministarstvu financija i trezora BiH.

- **Kratkoročna potraživanja**

Kratkoročna potraživanja sa 31.12.2011. godine iskazana su u iznosu 1.103.135 KM. Potraživanja se sastoje od potraživanja za unaprijed plaćenu robu i usluge - avanse (716.784 KM) i ostala potraživanja (386.351 KM).

Potraživanja za unaprijed plaćenu robu i usluge (avansi) odnose se na potraživanja od sljedećih dobavljača:

- Tehnički remontni zavod d.d. Hadžići 459.924 KM (09.12.2009. godine uplaćeno 222.622 KM i 31.12.2009. godine uplaćeno 237.302 KM)
- MEN d.d.Travnik 251.301 KM (uplaćeno 20.09.2011. godine)
- MD Perić Company Bijeljina 5.559 KM (uplaćeno 07.06.2011. godine)

Početno stanje evidentirano na ovim potraživanjima iznosi 500.819 KM, a ukupno je u 2011. godini isplaćeno 501.353 KM avansa od čega je iskorišteno 285.388 KM. Utvrđeno je da se saldo danih avansa nije značajnije umanjio do dana obavljanja revizije (saldo na 11.04.2012. godine iznosi 711.224 KM).

Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da je Ministarstvo izvršilo uplatu avansa dobavljaču Tehnički remontni zavod Hadžići na temelju ugovora o pružanju usluga remonta, održavanja, servisiranja i prometa NVO od 03.09.2009. godine, a za dobavljača Men Travnik, avans je uplaćen na temelju ugovora o kupoprodaji od 21.05.2011. godine. Vezano za naprijed navedeno, a imajući u vidu da Ministarstvo raspolaže sa likvidnim proračunskim sredstvima, mišljenja smo da nije zadovoljeno načelo racionalnog upravljanja i raspolaganja financijskim sredstvima, te da ne postoji opravdanost plaćanja koje je izvršeno unaprijed za navedene slučajeve.

Nadalje, Ministarstvo nije još uvijek opravdalo avans iz 2009. godine u iznosu 459.924 KM, niti je u cilju zaštite javnih sredstava osiguralo instrument osiguranja povrata danih avansa u slučaju neizvršavanja ugovorenih obveza.

Preporučamo da se ubuduće izbjegava plaćanje avansa na osnovu zaključenih ugovora u cilju smanjenja rizika od neizvršavanja ugovorenih obveza. U izuzetnim slučajevima plaćanja, unaprijed treba osigurati adekvatan instrument osiguranja povrata uplaćenog avansa (npr. bankarska garancija). Također, uzimajući u obzir starost nastalih potraživanja, potrebno je žurno poduzeti mjere u cilju rješavanja nastalih potraživanja, te iskoristiti sva pravna sredstva prema pravnim osobama–primateljima avansa u cilju povrata ili realizacije avansa.

- **Realizacija izvršenog transfera (1.000.000 KM) iz 2010. godine za nabavu materijalno-tehničkih sredstava za provedbu protuminskih akcija (PMA)**

Na osnovu Odluke ministra obrane broj: 11-03-26-5046-2/10 od 14.12.2010. godine i Naloga za izvršenje doznake u inostranstvu (obrazac 1450), Ministarstvo je na temelju zahtjeva za transfer sredstava upućenog Ministarstvu financija i trezora BiH deponiralo sredstva u iznosu od 672.604 USD (1.000.000 KM) za nabavu materijalno-tehničkih sredstava za provođenje protuminskih akcija (PMA) u 2010./2011. godini. Sredstva su uplaćena 15.02.2011. godine na FMS račun Ministarstva obrane BiH u Trezoru SAD za program vojne pomoći Vlade SAD za Ministarstvo obrane BiH. Za navedeni iznos u 2010. godini izvršeno je knjiženje na poziciji kapitalnih izdataka, ali nije izvršeno evidentiranje potraživanja na temelju uplaćenog transfera.

Ministarstvo se svojim aktom od 15.03.2011. godine obratilo Uredu ODC-a¹⁵ Ambasade SAD u Sarajevu sa zahtjevom za nabavu materijalno-tehničkih sredstava putem računa na kojem su deponirana sredstva za tu namjenu. Procedura ovakvih nabava preko FMS-programa vojne pomoći je takva da poslije zvaničnog zahtjeva Ministarstva, Vlada SAD šalje pismo prihvatanja za otvaranje predmeta po zahtjevu. Pismo prihvatanja potpisano je od strane predstavnika Vlade SAD 07.02.2012. godine i predstavnika Ministarstva 15.02.2012. godine, a odnosi se na realizaciju dijela

¹⁵ Office of Defense Cooperation, Embassy of the United States Sarajevo, BiH

deponiranih sredstava u iznosu od 219.636 USD. Realizacija dijela materijalno-tehničkih sredstava nije bila izvršena sa datumom završetka revizije.

Preporučamo da Ministarstvo, uz konsultacije sa Ministarstvom financija i trezora, evidentira ova potraživanja u svojim poslovnim knjigama u cilju praćenja njihove dalje realizacije, te da poduzme efikasne mjere kako bi uplaćena sredstva bila u narednom periodu opravdana isporukom materijalno-tehničkih sredstava.

Ostala potraživanja-Potraživanja od vojno-diplomatskih predstavnika u inostranstvu: Stanje na kontu potraživanja od vojno-diplomatskih predstavnika u inostranstvu sa 31.12.2011. godine iznosi 259.720 KM. U odnosu na 2010. godinu, ova potraživanja su povećana za 54.221 KM.

Način obračuna plaća, dodataka i naknada osoblja u vojno-diplomatskim predstavništvima BiH regulirano je Pravilnikom o plaćama, dodacima i naknadama osoblja u vojno-diplomatskim i vojnim predstavništvima BiH¹⁶.

U 2011. godini za vojno-diplomatska predstavništva i vojno predstavljanje isplaćeno je ukupno 2.478.585 KM, a u istom periodu opravdana su sredstva u iznosu od 2.424.364 KM. Početno stanje, odnosno potraživanja za sredstva koja su isplaćena do 31.12.2010. godine iznosi 205.499 KM. Iskazana potraživanja sa 31.12.2011. godine odnose se na 19 aktivnih osoba, te 5 osoba kojima je istekao mandat. Potraživanja su nastala zbog neopravdanih sredstava koja se u vidu akontacija uplaćuju tromjesečno na temelju mjesečnog financijskog plana za pokriće izravnih troškova vojnih predstavnika u inozemstvu (plaće, naknade, troškovi zakupa) i neizravnih troškova (reprezentacija, troškovi mobilnih telefona, službena putovanja i ostali troškovi). Podaci o knjigovodstvenom iznosu iskazanih neopravdanih sredstava se slažu sa pomoćnom evidencijom Ministarstva. Revizijskim postupcima je utvrđeno da su potraživanja koja se odnose na 19 aktivnih osoba opravdana početkom 2012. godine na način da je umanjena akontacija za naredno tromjesečje. Međutim, još uvijek nisu riješena potraživanja od lica kojima je istekao mandat, iako je članom 36. navedenog pravilnika propisana obveza da se ostatak duga vrati odmah po povratku u BiH. Od pet lica sa isteklim mandatom (u Turskoj, SAD-u, Belgiji i Srbiji) Ministarstvo i dalje potražuje 55.387 KM. U međuvremenu su dvije osobe izmirile svoje obveze u ukupnom iznosu od 13.026 KM, tako da je trenutni saldo spornih neizmirenenih potraživanja **42.361 KM**.

Potraživanja su, između ostalog, nastala zbog prilaganja neodgovarajuće pravdajuće dokumentacije koja nije priznata u Ministarstvu. Vezano za ova potraživanja, ministar je 16.03.2012. godine formirao komisiju za utvrđivanje postojanja štete po pitanju neopravdanih sredstava vojno-diplomatskih predstavnika, sa zadatkom ispitivanja okolnosti nastale štete, visinu štete i odgovornosti izvršitelja. Sa danom završetka revizije komisija nije obavila ovaj zadatak. Postupajući po preporuci revizije iz Izvješća o reviziji za 2010. godinu, a u vezi detaljnog definiranja prava, obveze i procedura dodjele i utroška sredstava vojno-diplomatskih predstavnika, Ministarstvo je izradilo Uputstvo o isplati i načinu pravljenja sredstava uposlenim u obrambeno-diplomatskom predstavljanju u misijama, vojno-diplomatskim i vojnim predstavništvima BiH. Međutim, spomenuti nalog se ne primjenjuje jer nije usvojen od strane rukovodstva Ministarstva. Nisu nam poznati razlozi zbog čega navedeni nalog nije usvojen.

¹⁶ Službeni glasnik BiH, broj 31/10

Uočeno je da je Ministarstvo u tekućoj godini, a i prethodnih godina, nailazilo na poteškoće prilikom procjene valjanosti dokumentacije potrebne za pravdanje određenih troškova. S obzirom da postojeći pravilnik daje okvir za reguliranje ovih izdataka, smatramo da Ministarstvo treba svojim internim aktom detaljno propisati prava, obveze i procedure u vezi dodjele i utroška sredstava vojno-diplomatskih predstavnika.

Preporučamo da Ministarstvo poduzme konkretne mjera na rješavanju i naplati evidentiranih zaostalih potraživanja za lica kojima je istekao mandat i da internim aktom precizno definira prava, obveze i procedure u vezi dodjele i utroška sredstava vojno-diplomatskim predstavnicima. Također, potrebno je da Ministarstvo preispita tromjesečni način doznačavanja izravnih troškova, te visinu neizravnih troškova, a s obzirom na činjenicu da su na kraju godine evidentirana značajna neutrošena sredstva.

- **Stalna sredstva**

U poslovnim knjigama Ministarstva evidentirana su ulaganja u objekte i opremu koja su izvršena iz proračuna institucija i međunarodnih obveza BiH od datuma kada je formirano Ministarstvo. Stalna sredstva Ministarstva evidentirana su u ukupnom iznosu od 43.624.850 KM, a sastoje se od građevina (13.619.099 KM), opreme (18.934.157 KM), stalnih sredstava u obliku prava (2.730.815 KM), sredstava u pripremi (17.351.630 KM) i ispravke vrijednosti stalnih sredstava (-9.010.851 KM).

Oprema: Vrijednost opreme u glavnoj knjizi Ministarstva iskazana je u iznosu od 18.934.157 KM. U odnosu na 2010. godinu, evidentirano je povećanje u iznosu od 2.255.258 KM preko sredstava u pripremi.

Sredstva u pripremi: Na poziciji sredstva u pripremi evidentiran je saldo u iznosu od 17.351.630 KM, što predstavlja povećanje za 897.875 KM u odnosu na 2010. godinu. U tijeku 2011. godine sa pozicije sredstava u pripremi, aktiviran je iznos od 2.255.258 KM na odgovarajuća analitička konta opreme. Sredstva u pripremi u 2011. godini uvećana su u ukupnom iznosu od 3.153.133 što korespondira s iznosom povećanja vrijednosti izvora sredstava.

Značajnije povećanja sredstava u pripremi odnosi se na donaciju u opremi Vlade SAD-a (248.972 KM), donaciju u opremi Republike Kine (840.793 KM), plaćanje uvoznih dažbina za doniranu opremu Republike Kine (142.935 KM,) putnička motorna vozila koja su nabavljena u 2010. godini, a aktivirana u 2011. godini (169.744 KM), neizravni porezi za uvoz donirane opreme od Vlade SAD-a (933.326 KM).

Ispravka vrijednosti stalnih sredstava: Na kontu ispravne vrijednosti stalnih sredstava iskazan je ukupan saldo u iznosu od 9.010.851 KM od čega je u 2011. godini obračunata i knjižena vrijednost amortizacije stalnih sredstava u iznosu od 3.120.169 KM. Pregledom obračuna amortizacije utvrđeno je da je amortizacija ispravno obračunata sukladno propisanim stopama za otpis od strane Ministarstva financija i trezora BiH.

- **Popis imovine, obveza i potraživanja**

Popis imovine (koju predstavljaju stalna sredstava, sitan inventar i novčana sredstva), te obveza i potraživanja u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH za 2011. godinu organiziran je i izvršen sukladno Odluci ministra¹⁷ koja je donesena 28.10.2011. godine. Popis je izvršen na temelju inoviranog Naputka o popisu (inventuri) kojim je unaprijeđen sustav popisa u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH.

Popis imovine u Oružanim snagama BiH započeo je 01.11.2011. godine na osnovu naredbe načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH kojim su definirani rokovi popisa, predmet popisa, metodologija, te imenovani članovi popisnih povjerenstava u zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH.

Popis imovine obveza i potraživanja u Ministarstvu započeo je 15.12.2011. godine nakon donošenja Odluke o imenovanju članova popisnih povjerenstava i središnjeg popisnog povjerenstva. Na razini Oružanih snaga BiH za realizaciju popisa imovine formirano je 226 popisnih povjerenstava za 959 skladišta i objekata i 1075 oznaka knjigovodstva, od čega se na perspektivnu imovinu odnosi 595 oznaka knjigovodstva, a na neperspektivnu 480 oznaka knjigovodstva. Zbog velikog broja MTS-a koja su predmet popisa i velikog broja lokacija, formiran je odgovarajući broj popisnih povjerenstava i izvršene su pripremne radnje za popis.

Revizija je izvršila kontrolu popisa na bazi uzorka. Tako je u januaru 2012. godine obišla kasarne Oružanih snaga BiH u Rajlovcu i Hadžićima radi uvida u procedure popisa, rukovanje materijalno-tehničkim sredstvima (MTS-a) i skladišne evidencije MTS-a. Revizija se uvjerila u postojanje skladišnih evidencija (skladišnih kartica) i postojanje tzv. „visećih kartica“ za svako MTS u skladištima kao i propisno čuvanje i rukovanje MTS-a. Na izabranom uzorku MTS-a po popisu nisu utvrđena odstupanja od stvarnog stanja sredstava. Tamo gdje su utvrđena odstupanja stvarnog stanja od materijalnih evidencija sačinjena su materijalna dokumenta za utvrđene manjkove ili viškove koja su ovjerena od ovlaštenih osoba.

Nepostojanje kvalitetnih skladišnih prostora uvjetovalo je skladištenje perspektivne i neperspektivne imovine u istim skladištima što je otežalo popis ove imovine na tim lokacijama. Izvršenje popisa i kašnjenje na pojedinim lokacijama izazvali su i loši vremenski uvjeti. Izvješća o popisu sa zapažanjima o stanju sredstava, uvjetima čuvanja i skladištenja sa obrazloženjima o utvrđenim razlikama i načinu raspravljanja neslaganja, komisije su preko nadređenih komisija za koordinaciju dostavile Središnjem izbornom povjerenstvu.

Metodologija popisa je pravilno primijenjena tako što su u popisnim listama komisijama dati podaci samo o nazivu artikla i njegovoj šifri, a popisne komisije su unosile količine utvrđene brojanjem. Kasnije su podaci iz popisnih listi preneseni u materijalne evidencije gdje je vršena usporedba sa količinama iz materijalne evidencije i gdje su utvrđivane razlike (viškovi ili manjkovi).

Nakon utvrđenih razlika između stvarnog i knjigovodstvenog stanja MTS-a u materijalnom knjigovodstvu vršena su rješavanja razlika (koja još uvijek traju) i gdje su sačinjena materijalna dokumenta za utvrđene manjkove i viškove (otvorena analitička kartica manjkova sa obrazloženjima razlike sa prijedlogom rješavanja). Obračun popisa uspoređivanjem popisanih stanja sa materijalnim evidencijama je pokazao brojna neslaganja, što možda potvrđuje da je ove godine popis u velikoj mjeri izvršen stvarnim brojanjem, ali isto tako potvrđuje značajna neslaganja skladišnih evidencija sa

¹⁷ Odluka o redovitom godišnjem popisu sredstava i obveza prema izvorima sredstava i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH broj: 12-16-4-4657/11

materijalnim knjigovodstvom i probleme u odgovornostima računopolagača u vezi sa stanjem MTS-a.

Na nivou Ministarstva formirana su povjerenstva za popis stalnih sredstava, sitnog inventara, novčanih sredstava, obveza i potraživanja. Povjerenstva su utvrdile stvarno stanje, izvršile usklađivanje sa knjigovodstvenim stanjem i izvješća o popisu dostavile Središnjem popisnom povjerenstvu u predviđenim rokovima.

Središnje popisno povjerenstvo je sačinilo elaborat o popisu koji sadrži zapažanja o realizaciji i organizaciji popisa, zaključke nižih popisnih povjerenstava i prijedloge mjera.

Fizički popis u Ministarstvu i Oružanim snagama BiH okončan je krajem siječnja, a izvješće Središnjeg popisnog povjerenstva Ministarstva i Oružanih snaga BiH donesen je 22.02.2012. godine. Popis je također usvojen 22.02.2012. godine Odlukom ministra obrane¹⁸.

S obzirom da su popisom imovine utvrđena brojna neslaganja (viškovi i manjkovi) koja se postepeno rješavaju tako što se viškovi knjiže u materijalne evidencije, a manjkovi istražuju i nadoknađuju, preporučamo Ministarstvu da završi sve propisane radnje rješavanja viškova i manjkova utvrđenih popisom ili pristupi rashodovanju sredstava koja su predložena za rashod sukladno novim procedurama donošenja rješenja o rashodovanju.

- **Status nepokretne i pokretne vojne imovine bivših Ministarstava obrane Republike Srpske i Federacije BiH.**

Nepokretna perspektivna vojna imovina: Odlukama Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama OS BiH¹⁹ definirano je 69 perspektivnih lokacija koje trebaju biti knjižene kao vlasništvo Ministarstva. Međutim, još uvijek nije u cijelosti riješeno pitanje nadležnosti nad nepokretnom perspektivnom vojnom imovinom čije rješavanje zavisi od političkih autoriteta u BiH. Nadležnost nad ovom imovinom će se rješavati u okviru opće problematike državne imovine u BiH. Principi o raspodjeli nepokretne perspektivne (i neperspektivne) imovine dogovoreni su i potpisani 09.03.2012. godine od strane predsjednika šest političkih partija u BiH i u tijeku su aktivnosti na realizaciji zaključaka koji obuhvaćaju perspektivnu (i neperspektivnu) vojnu imovinu.

Do konačnog rješavanja ove imovine i knjiženja vlasništva nad imovinom ova imovina ne može biti prikazana u poslovnim knjigama Ministarstva. Nakon knjiženja vlasništva nad ovom imovinom potrebno je izvršiti procjenu vrijednosti ove imovine.

Preporučamo da se nakon konačnog rješavanja nepokretne vojne imovine izvrši knjiženje vlasništva ove imovine i procjena imovine. Nakon toga imovinu treba evidentirati vrijednosno u poslovnim knjigama Ministarstva.

Nepokretna neperspektivna vojna imovina: Trenutno je na korištenju kod OS BiH 42 neperspektivne lokacije, od kojih je 16 lokacija spremno za predaju vladama entiteta na osnovu potpisanog Sporazuma o osnovnim načelima za rješavanje pitanja nepokretne i

¹⁸ Odluka o usvajanju izvješća broj:12-16-4-4657-8/11

¹⁹ Odluka broj: 01-011-1110-6/06 od 05.07.2006, Odluke o izmjenama i dopunama Odluke broj: 01-011-69-61/08 od 17.01.2008 i 01-011-1828-21/08 od 29.07.2008.

pokretne imovine koja će i dalje služiti za potrebe obrane²⁰, a zaključenog između Vijeća ministara BiH i vlada entiteta.

Neperspektivne lokacije u znatnoj mjeri opterećuju Ministarstvo zbog izdvajanja značajnih finansijskih sredstava koji se odnose na čuvanje lokacija, komunalne troškove i potrebna ulaganja za održavanje ovih lokacija.

Preporučamo da se proces predaje neperspektivnih lokacija nepokretne vojne imovine izvrši u što skorijem roku kako bi se smanjili troškovi kojima su opterećene ove lokacije.

Pokretna perspektivna vojna imovina: Na osnovu Sporazuma o konačnom raspolaganju svim pravima i obvezama na pokretnoj imovini koja će dalje služiti za potrebe Ministarstva (članka 9. stavak 1. sporazuma), u 2010. godini objavljena je „Lista ostale pokretne imovine“²¹ koja sadrži oko 70.000 stavki pokretne imovine (stalnih sredstava i inventara). **Ova imovina nije evidentirana vrijednosno u poslovnim knjigama jer nije izvršena njena procjena.** Imovina se popisuje u naturalnom obliku i usuglašava sa naturalnim evidencijama koje se vode u materijalnom knjigovodstvu. Materijalne evidencije pokretne perspektivne vojne imovine vode se u Pomoćnom knjigovodstvenom centru pri Zajedničkom stožeru OS BiH u Sarajevu.

Revizija je izvršila uvid u evidencije ove imovine u materijalnom knjigovodstvu koje se vode putem softvera za materijalno knjigovodstvo i konstatirala da se evidencije vode uredno na osnovu pravdajućih dokumenta. Međutim, u materijalnim evidencijama nisu osigurani podaci koji omogućavaju uvid u vrijednosno stanje ovih sredstava, odnosno materijalna sredstva se ne vode vrijednosno već samo količinski. Time nije omogućeno vrijednosno prikazivanje ove imovine u poslovnim knjigama Ministarstva (glavnoj knjizi i pomoćnim knjigama) kako to nalaže Međunarodni računovodstveni standardi (MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema).

Ministarstvo je poduzelo određene aktivnosti u vezi sa procjenom pokretne perspektivne vojne imovine i uputilo dopis Ministarstvu financija i trezora BiH²² u kojem traži mišljenje na koji način da izvrši procjenu ove imovine (angažiranjem procjeniteljskih kuća ili vlastitom procjenom).

Međutim, kako bi se efikasno izvršila procjena imovine koja će i dalje služiti za potrebe Ministarstva, potrebno je izvršiti i određene pripremne radnje koje predstavljaju preduvjet za uspješnu procjenu²³. Naime, u postojećim materijalnim evidencijama nisu posebno odvojena stalna sredstva, sitan inventar i zalihe. Također, u evidencijama nisu grupirana ista sredstva u okviru jedinstvene nomenklature prema vrsti sredstava i uređene baze podataka prema tehničkim zahtjevima novog softvera za stalna sredstva.

²⁰ Sporazum broj: 01-03-1657/07 od 12.07.2007. godine

²¹ Službeni glasnik BiH, broj 36/2010

²² Dopis broj: 12-16-4-4232/11 od 21.10.2011. godine

²³ Sektor za financije i proračun Ministarstva uputio je pismo rukovodstvu Ministarstva broj:12-sl-279/12 od 09.04.2012. godine o pregledu prioriternih aktivnosti na implementaciji novog softverskog rješenja za materijalno knjigovodstvo

Preporučamo da Ministarstvo izvrši grupiranje MTS-a prema knjigovodstvenim kategorijama (stalna sredstva, sitan inventar, zalihe), potom izradi jedinstvenu nomenklaturu sredstava prema vrstama sredstava i uredi postojeće baze prema zahtjevima novog softvera za stalna sredstva.

Nakon obavljenih svih pripremnih aktivnosti potrebno je izvršiti procjenu vrijednosti MTS-a koja se odnosi na perspektivnu pokretnu vojnu imovinu koja će i dalje služiti za potrebe Ministarstva i istu evidentirati u poslovne knjige Ministarstva (glavnu knjigu i pomoćne knjige).

Pokretna neperspektivna vojna imovina: Ostatak neperspektivne pokretne vojne imovine pripada po dogovoru entitetima. Ova imovina se kao višak rješava prodajom, donacijom ili uništavanjem. Prodaja, donacija ili uništenje ove imovine **nije bila predmet revizije** s obzirom da su ugovori o prodaji ove imovine naslijeđeni od bivših entitetskih vojski i da Ministarstvo u svojim poslovnim knjigama nema prihoda po ovom osnovu.

Također, pokretna neperspektivna vojna imovina je vlasništvo entiteta, premda Ministarstvo odvojeno čuva ovu imovinu u svojim skladištima koju popisuje i naturalno usuglašava sa materijalnim evidencijama.

Materijalna evidencija pokretne neperspektivne vojne imovine koja pripada Federaciji BiH vodi se u Pomoćnom knjigovodstvenom centru pri Zajedničkom stožeru OS BiH u Rajlovcu i Mostaru, a materijalna evidencija pokretne neperspektivne vojne imovine koja pripada Republici Srpskoj vodi se u Pomoćnom knjigovodstvenom centru pri Zajedničkom stožeru OS BiH u Banja Luci.

Ukupna pasiva Ministarstva na 31.12.2011. godine iznosi 79.748.759 KM koju čine kratkoročne tekuće obveze od kojih se najveći dio odnosi na obveze prema dobavljačima (10.607.666 KM), obveze prema uposlenima za plaće, naknade i poreze i doprinose (20.985.936 KM), razgraničeni rashodi (4.530.307 KM) i izvori sredstava (43.624.850 KM).

- **Kratkoročne tekuće obveze**

Kratkoročne tekuće obveze prema dobavljačima iskazane na 31.12.2011. godine iznose 9.861.543 KM.

Ministarstvo nije uspostavilo sustav pravodobnog dostavljanja financijske dokumentacije radi računovodstvenog evidentiranja obveza. Tako se zbog kašnjenja u dostavljanju faktura na početku obračunskog perioda evidentiraju i plaćaju obveze iz prethodne godine, a na kraju obračunskog perioda fakture koje nisu na vrijeme dostavljene evidentiraju se i plaćaju na teret proračuna naredne godine. Kao posljedica ovoga, Ministarstvo je početkom 2011. godine evidentiralo i platilo fakture iz 2010. godine i ranijih godina u ukupnom iznosu od najmanje **411.904 KM**. Također, na kraju godine Ministarstvo nije evidentiralo sve obveze iz 2011. godine i ranijih godina, a koje su pristigle u tijeku ili nakon izrade godišnjeg financijskog izvješća za 2011. godinu u ukupnom iznosu od najmanje **136.183 KM**. Ove obveze će vjerojatno biti knjižene na teret proračuna za 2012. godinu.

Na pojedinim fakturama za materijal i usluge ustanovljeno je da su fakture dobavljača iz 2012. godine, kada je izvršena usluga ili isporuka robe, evidentirane u 2011. godini (točka 6.1. izvješća-Nabava materijala i tekuće održavanje vozila). Vrijednost ovih

faktura iznosi 260.811 KM. Također, tijekom usuglašavanja salda putem konfirmacija revizija je identificirala fakture od dobavljača iz 2012. godine, kada je nastala poslovna promjena, a koje su evidentirane u 2011. godini. Vrijednost ovih faktura iznosi 478.683 KM (podaci uzeti iz tabele za konfirmacije). Po tom osnovu ukupna vrijednost faktura za izabrani uzorak koje su evidentirane u 2011. godini, a odnose se na 2012. godinu iznosi **739.494 KM**.

Ovakav način knjiženja obveza nije sukladan modificiranom računovodstvenom temelju nastanka događaja kako je definirano u članku 19. stavak 2. Zakona o financiranju institucija BiH²⁴.

Preporučamo da Ministarstvo uspostavi sustav internih kontrola koji će osigurati pravovremeno dostavljanje financijske dokumentacije, a time i ažurno i uredno računovodstvo. Također, Ministarstvo mora voditi računa o pravilnom evidentiranju obveza prema dobavljačima u odgovarajućem obračunskom periodu u kojem je poslovna promjena nastala.

U cilju utvrđivanja usuglašenosti stanja obveza na 31.12.2011. godine sa dobavljačima, izvršeno je slanje konfirmacija prema nekoliko značajnijih dobavljača Ministarstva. Potvrdu stanja obveza Ministarstva dostavili su sljedeći dobavljači:

Pregled usuglašavanja obveza sa dobavljačima

Rb.	Dobavljač	Konfirmacija dobavljača	Evidencije Ministarstva	Razlika	Napomena
1.	UNIS- ENEGETIKA d.o.o. Sarajevo	141.522	168.710	27.188 *	Stanje usuglašeno (faktura iz 2012. knjižena u 2011.)
2.	TP DC RAJLOVAC Sarajevo	108.733	101.836	-6.897	Stanje usuglašeno (fakture iz ranijih godina knjižene kod dobavljača)
3.	MIPEX-AUTO RS d.o.o. Banjaluka	245.168	262.232	17.064 *	Stanje usuglašeno (fakture iz 2012. knjižene u 2011.)
4.	AUTOELEKTRA d.o.o. Sarajevo	58.114	157.526	99.412	Stanje usuglašeno (fakture iz 2012. knjižene u 2011.) Ranija konstatacija
5.	PROMING d.o.o. Bugojno	378.810	636.003	257.193 *	Stanje usuglašeno (fakture iz 2012. knjižene u 2011.)
6.	HIMEX TRGOVINA d.o.o. Sarajevo	597.516	597.500	-16	Stanje usuglašeno (knjižna obavijest, razlika u računu)
7.	ENERGETIK d.o.o. Banjaluka	467.431	466.866	-565	Neusuglašeno
8.	KJKP TOPLANE SARAJEVO	17.478	17.324	-154	Stanje usuglašeno (faktura iz ranijih godina knjižene kod dobavljača)
9.	SARAJEVOGAS d.o.o.	12.416	26.661	14.244	Neusuglašeno
10.	KJKP VODOVOD I KANALIZACIJA d.o.o. Sarajevo	211.172	44.953	-166.219	Od ovog iznosa 152.189 je neusuglašeno, a preostali iznos od 14.030 KM je usuglašen.
11.	DEFTER d.o.o. Sarajevo	353.553	495.582	142.029	Neusuglašeno (1.886 KM) Preostali iznos je usuglašen (146.818 KM *), a odnosi na fakture iz 2012. knjižene u 2011.). Početno stanje 2.903 KM
12.	BOR-TRADE d.o.o. Fojnica	0	261.383	-261.383	Stanje usuglašeno (fakture iz 2011. koje dobavljač nije knjižio u 2011.)
13.	DUGA COMERCE SOKOLAC	320.594	320.594	0	Usuglašeno
14.	INTEGRAL d.o.o. Kladanj	96.500	225.115	128.615	Stanje usuglašeno (fakture iz 2012. knjižene u 2011.) Ranije konstatovano 98.195 KM. Nije konstatovano 30.420 KM *
15.	MEN TRAVNIK	251.301	0	251.301	Stanje usuglašeno. Dobavljač je u

²⁴ Službeni glasnik BiH broj, 61/04,

	Travnik				konfirmaciji naveo iznos za koji nije stvorena obveza već ista proističe iz ugovora od 21.05.2011.
16.	SPARTA d.o.o. Banjaluka	3.347	20.661	17.314	Stanje usuglašeno (fakture iz 2012.g.). Ranije konstatovano
17.	PARTS d.o.o. Široki Brijeg	171.689	171.689	0	Usuglašeno
18.	TIM SMAJIĆ KOMERC d.o.o. Travnik	148.900	148.900	0	Usuglašeno
	UKUPNO	3.584.244	4.123.535	1.389.594	Neusuglašeno 168.884 KM Usuglašeno 1.222.710 KM

* fakture od dobavljača iz 2012. godine, kada je nastala poslovna promjena, a koje su evidentirane u 2011. godini.

Usuglašavanjem obveza iz primljenih konfirmacija sa podacima iskazanim u poslovnim knjigama Ministarstva utvrđena je razlika u iznosu od 1.389.594 KM. Revizija je dalje istražila utvrđene razlike i konstatirala da su razlike nastale kao posljedica neproknjiženih računa iz ranijih godina, računa koji nedostaju, računa koje su dobavljači prikazali kao dugove iz ranijeg perioda, a koji se odnose na dugovanja bivših entitetskih ministarstava obrane, obračunatih zateznih kamata koje nisu evidentirane, obveza iz 2012. godine koje su evidentirane u 2012. godini, itd. Na kraju istraživanja konstatiran je konačan iznos neslaganja koji iznosi 168.884 KM.

Ministarstvo je u tijeku revizije poduzelo aktivnosti na usuglašavanju ostalih salda obveza iskazanih u knjigovodstvu sa stanjem iskazanim u primljenim konfirmacijama.

Preporučamo da Ministarstvo pravovremeno poduzme aktivnosti na usuglašavanju preostalih obveza i potraživanja, a posebno za eventualna odstupanja za koja Ministarstvo smatra da su neopravdana.

Kao posljedica kašnjenja u dostavljanja na knjiženje obveza za električnu energiju, većina dobavljača vrši obračun zateznih kamata zbog zakašnjenja u plaćanju, tako da se obveze po ovom osnovu kontinuirano uvećavaju. U Ministarstvu ne postoji pouzdana evidencija o stvarnom stanju zateznih kamata jer iste nisu evidentirane u poslovnim knjigama Ministarstva. Također, postupcima revizije nismo mogli za izabrani uzorak usuglasiti obveze po pitanju električne energije s obzirom da dobavljači za električnu energiju nisu otvoreni analitički prema onima koji ispostavljaju račune. Konfirmacije su dostavljene poslovnica, odnosno radnim jedinicama elektrodistributivnih poduzeća u Mrkonjić gradu, Zenici i Novom Travniku. Međutim, Ministarstvo nije u svim slučajevima u svojim poslovnim knjigama otvorilo kartice dobavljača prema poslovnica, odnosno radnim jedinicama elektrodistributivnih poduzeća koji ispostavljaju račune.

Preporučamo da Ministarstvo ustanovi sustav evidentiranja po kojem će moći usuglasiti obveze sa dobavljačima električne energije. Istovremeno, potrebno je usuglasiti obveze temeljem zateznih kamata i iste evidentirati u poslovnim knjigama.

- **Razgraničeni rashodi**

Na poziciji „Razgraničeni rashodi za nabavu roba i usluga“ evidentiran je saldo u iznosu od 4.530.307 KM. U odnosu na 2010. godinu došlo je do značajnijeg povećanja ove pozicije i to za 1.949.112 KM. Ministarstvo je rezerviranje sredstava vršilo na osnovu instrukcije Ministarstva financija i trezora BiH od 08.12.2010. godine.

Utvrđeno je da su razgraničeni rashodi evidentirani na kraju 2010. godine u iznosu od 2.581.193 KM realizirani u 20121. godini, izuzev iznosa od 2.229 KM koji je sukladan spomenutoj instrukciji Ministarstva financija i trezora BiH oprihodovan.

Uvidom u dokumentaciju koja je predstavljala osnovu za knjiženje u tekućoj godini, konstatirano je da su razgraničeni rashodi za nabavu roba i usluga evidentirani na 31.12.2011. godine uglavnom vezani za pojedinačne ugovore za usluge prijevoza i goriva (3.222.113 KM) i izdatke za nabavu materijala (849.425 KM).

Dio iskazanih razgraničenja za nabavu materijala evidentiran je na temelju pojedinačnih ugovora zaključenih na osnovu okvirnih sporazuma. Kako okvirni sporazumi ne predstavljaju ugovor o nabavi niti obvezuju naručitelja na narudžbu od dobavljača sa kojim je zaključen okvirni sporazum, smatramo neuobičajenim rezerviranje sredstava pred kraj tekuće godine sklapanjem pojedinačnih ugovora na osnovu okvirnih sporazuma, umjesto da se na osnovu stvarnih i objektivnih potreba na vrijeme, u tijeku godine, sklapaju pojedinačni ugovori na bazi okvirnih sporazuma.

Također, Ministarstvo pojedinačne ugovore sklapa na temelju okvirnih sporazuma gdje zadržava pravo da kupi količinu sukladno svojim potrebama, odnosno nema obvezu kupovine ukupnih količina na osnovu kojih je zaključen ugovor. Po tom temelju Ministarstvo vrši rezerviranja za troškove koji trebaju nastati u budućnosti, a ne na temelju stvarnih obveza koje postoje sa datumom izvješćivanja o finansijskom položaju. Ministarstvo je temeljem toga za testirani uzorak ukupno razgraničilo **502.602 KM** po ugovoru sa Men Travnik.

Stoga, smatramo da Ministarstvo nije izvršilo razgraničenja na temelju stvarnih obveza koje postoje sa datumom izvješćivanja o finansijskom položaju (MRS 37-Rezerviranja i potencijalne obveze).

U vrijeme obavljanja revizije (april 2012. godine) saldo razgraničenih rashoda iznosio je 3.671.236 KM. Razgraničenja su pravdana po ispostavljanju faktura dobavljača za izvršene sukcesivne isporuke. Međutim, značajniji dio razgraničenih rashoda još uvijek nije realiziran (za četiri mjeseca po isteku godine iskorišteno je svega oko 19% razgraničenih sredstava u 2012. godini). Od ukupno iskorištenih razgraničenja (859.070 KM), najveći dio (525.584 KM) se odnosi na dobavljača za gorivo BTG Tomislavgrad.

Preporučamo da Ministarstvo preispita ovakvu praksu razgraničavanja rashoda koji nisu rezultat stvarnih obveza koje postoje sa datumom finansijskog izvješćivanja, te da evidentiranje ovih rashoda vrši sukladno MRS 37 – Rezerviranja i potencijalne obveze.

- **Izvori sredstava**

Na poziciji izvora sredstava iskazan je iznos od 43.624.850 KM, a odnosi se na izvore stalnih sredstava. Uvidom u finansijska izvješća konstatirano je kako postoji ravnoteža između izvora sredstava i neotpisane vrijednosti stalnih sredstava na 31.12.2011. godine. Izvori stalnih sredstava povećani su za vrijednost donirane opreme evidentirane na sredstvima u pripremi, a umanjeni su u tijeku godine za iznos obračunate amortizacije stalnih sredstava za 2011. godinu u iznosu od 3.120.169 KM.

- **Potencijalne obveze**

Po strukturi sporova brojčano prevladavaju radno-pravni sporovi, koji se odnose na potraživanja razlike plaća, osnovice za obračun plaća, naknada na plaće (naknada za troškove prijevoza, smještaja i naknade troškova odvojenog života, posebnih dodataka za vojne osobe, razlike naknade za topli obrok i deminerskog dodatka). U posljednje vrijeme povećan je broj tužbi za isplatu otpremnine otpuštenim prekobrojnim vojnicima koji su uglavnom ostvarili pravo na prijevremenu starosnu penziju.

Ukupan broj tužbi iz ove oblasti je 411 za 2011. godinu ukupne vrijednosti 35.675.335 KM. Posebnu pažnju treba posvetiti sporu tužitelja SCOUT Zagreb vezano za tužbu koja se odnosi na realizaciju ugovora o isporuci prodanog viška naoružanja i vojne opreme, gdje je postupak u tijeku, a vrijednost spora je 3.500.000 USD. U slučaju da se spor izgubi, moguće je očekivati i višestruko veći iznos po regresnoj tužbi SCOUT-a za izgublenu dobit i štetu.

8. Javne nabave

Ministarstvo je sačinilo Plan nabava za 2011. godinu sukladno raspoloživim proračunom po osnovu privremenog financiranja institucija BiH za 2011. godinu. Plan nabava se većinom odnosi na realizaciju temeljem okvirnih sporazuma zaključenih u ranijem periodu, a manje na nove procedure nabava u koje su uključene i nabave po članu 5. Zakona o javnim nabavama. Naime, ovakav plan u suštini predstavlja plan trošenja sredstava, a ne plan nabava kojim treba planirati nove postupke nabava za tekuću godinu i na osnovu kojeg se pokreću procedure izbora dobavljača.

Uvidom u pregled novih procedura nabava u 2011. godini Ministarstvo je pokrenulo 22 postupka nabava roba, usluga i radova (konkurentski, otvoreni, pregovarački i po članu 5. Zakona o javnim nabavama). Od pokrenutih novih postupaka u tekućoj godini okončano je 16 postupaka, dok su ostali poništeni od strane Ministarstva zbog prijema nedovoljnog broja prihvatljivih ponuda kao i poništavanja i vraćanja na ponovnu proceduru od strane Ureda za žalbe BiH. Ukupna vrijednost zaključenih ugovora izvršenih po osnovu novih postupaka nabava u 2011. godini iznosi 5.098.948 KM. Revizija je na bazi uzorka pregledala 3.837.531 KM ili 75% ukupne vrijednosti.

Nabava pogonskog goriva: Prvi otvoreni postupak koji je pokrenut u maju 2011. godine poništen je zbog toga što su cijene svih prihvatljivih ponuda bile značajno veće od raspoloživog proračuna Ministarstva. U ponovljenom postupku za četiri lota izabrana su dva dobavljača (Hifa petrol Sarajevo i Green oil Sarajevo) sa kojima su zaključeni kupoprodajni ugovori 26.12.2011. godine sa rokom važenja šest mjeseci i

opcijom ponude 150 dana. Ministarstvo je 30.12.2011.godine izdalo narudžbenice za isporuku goriva prema izabranim dobavljačima u vrijednosti **3.132.240 KM** i kasnije izvršilo rezerviranje rashoda po ovoj osnovi.

Tražena je bankarska garancija za dobro izvršenje posla, međutim izabrani dobavljači su pismenim putem (17. i 18.01.2012. godine) obavijestili Ministarstvo da nisu u mogućnosti osigurati bankarsku garanciju i da ne mogu isporučiti gorivo po ugovorenim cijenama, te da Ministarstvo može izvršiti raskid ugovora. Zatim su ugovori ponuđeni nižerangiranim dobavljačima od kojih je ponudu prihvatio samo posljednji (peti) rangirani dobavljač „BTG“ d.o.o. Tomislavgrad 19.01.2012. godine sa kojim je zaključen ugovor 28.02.2012. godine za dva lota ukupne vrijednosti od **2.618.910 KM**.

U ovom slučaju, tijekom procedure izbora najpovoljnijeg ponuđača, nije iskorištena mogućnost koju predviđa Zakon o javnim nabavama (član 16. stav (1) da se za ozbiljnost ponude osigura garancija (1-2% od ponuđenih cijena).

Zakonom o javnim nabavama, član 39. stav (2), ostavljena je mogućnost ugovornom organu da u određenim situacijama (ako dobavljač u pisanoj formi odbije dodjelu ugovora, propusti da dostavi garanciju za izvršenje posla i sl.) može ponuditi zaključivanje ugovora onom dobavljaču čija je ponuda po redoslijedu odmah nakon ponude najuspješnijeg ponuđača koji je odbio dodjelu ugovora.

Međutim, razgraničenja su prethodno izvršena na temelju ugovora sa dobavljačima Hifa petrol Sarajevo i Green oil Sarajevo koji su naknadno odustali od realizacije ugovora, a nabava goriva izvršena je od drugog dobavljača (BTG Tomislavgrad). Na taj način je nabava goriva izvršena od dobavljača za kojeg nije bilo izvršeno rezerviranje sredstava. Mišljenja smo da Ministarstvo u ovom slučaju nije izvršilo razgraničenja u cijelosti sa Instrukcijom Ministarstva financija i trezora BiH od 08.12.2010. godine koja navodi da samo ugovori sa odabranim dobavljačima i stvorene obveze u tekućoj godini mogu teretiti proračun institucija BiH za tekuću fiskalnu godinu.

Preporučamo da Ministarstvo preispita prava i obveze koje proizlaze otkazivanjem zaključenog kupoprodajnog ugovora i poduzme sve zakonske mogućnosti u cilju zaštite od neprofesionalnog odnosa poslovnih firmi. Potrebno je u narednim postupcima javnih nabava zahtijevati garancije za ozbiljnost ponude, te razmotriti mogućnost dostavljanja garancije za kvalitetno izvršavanje posla prije zaključivanja ugovora.

Nabava sportskih pištolja i municije za sportske pištolje: Ukupna vrijednost nabave iznosi 59.966 KM. Na osnovu zahtjeva Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH i referata Sektora za nabavu i logistiku za ugovaranje predmetne nabave u iznosu od 32.000 KM (24.000 KM za pištolje i 8.000 KM za streljivo), ministar je 07.01.2011. godine donio Odluku o provođenju procedura nabava putem pregovaračkog postupka bez objavljivanja (član 11. stav (4) točka a) alineja 3.) Zakona o javnim nabavama. Zahtjev za dostavljanje ponude poslat je firmi „KM trade“ Visoko koja je ekskluzivni zastupnik proizvođača oružja. Imenovano povjerenstvo za predmetnu nabavu je 26.01.2011. godine izvršila otvaranje ponude i sačinila Izvješće sa preporukom da se potpiše ugovor sa navedenom firmom.

Na temelju toga ministar donosi Odluku o dodjeli ugovora 23.02.2011. godine, a 02.03.2011. godine donosi i odluku o izmjeni i dopuni odluke od 07.01.2011.godine o povećanju sredstva za nabavu i to za 37.100 KM za pištolje i 19.900 KM za streljivo.

Na osnovu pribavljenog mišljenja Pravobraniteljstva BiH Ministarstvo zaključuje kupoprodajni ugovor 19.04.2011.godine.

Međutim, ministarstvo nije trebalo ulaziti u obligacijski odnos jer kapitalna ulaganja nisu bila predviđena po Odluci Vijeća ministara o operativnim mjerama za provođenje Odluke o privremenom financiranju institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za razdoblje siječanj–ožujak 2011. godine, tako da je trebalo prije donošenja odluke o izboru najpovoljnijeg dobavljača i prije zaključenja ugovora poništiti postupak sukladno članku 12. stavak (1) točka c) Zakona o javnim nabavama. Realizacija ugovora sa datumom okončanja završne revizije nije izvršena iz razloga što Ministarstvo nema odobrena sredstva za kapitalna ulaganja.

Preporučamo da Ministarstvo uvede praksu da povjerenstva koja su obavila evaluacije postupaka nabava i odjeli odnosno osobe koje su bila zadužene za sastavljanje tenderske dokumentacije kao i za praćenje realizacije ugovora urade izvješća u kojima bi se naveli problemi sa kojima se susreću u obavljanju svojih poslova, stepen realizacije pojedinačnih ugovora, potencijalni rizici koji bi se mogli javiti kao i ponuđena rješenja. Ministarstvo bi trebalo detaljno analizirati ova izvješća, identificirati probleme i rizike te ponuditi moguće prijedloge za osiguranje racionalnog upravljanja javnim sredstvima i efikasnog sustava javnih nabava.

9. Prihodi

Ministarstvo u finansijskim izvješćima nema iskazanih prihoda.

10. Ostalo

- **Donacije**

Ministarstvo je u finansijskim izvješćima prikazalo raspoloživa donirana novčana sredstva u iznosu od 676.796 KM (donacija Vlade SAD u iznosu od 558.706 KM, donacija prijateljskih zemalja u iznosu od 108.090 KM i donacija za 51. svjetsko vojno prvenstvo u skijanju u iznosu od 10.000 KM). Za praćenje realizacije ovih sredstava otvorena su u ISFU sustavu tri projektna koda. S obzirom da se radi o namjenskim sredstvima koja su realizirana tijekom 2011. godine u iznosu 14.473, izvršen je prijenos neutrošenih donacija u 2012. godinu u iznosu 662.323 KM.

- **IT revizija**

Sustav za kontrolu i evidenciju plaća

Sustav za kontrolu i evidenciju plaća razvijen je kao neovisan segment informacionog sustava u alatu FoxPro 2.6. Alat u kojem je baza podataka kreirana je prilično zastario, ali su moduli koji se koriste za rad sa plaćama funkcionalni. Baza ima predviđenu funkcionalnost da se unosi podataka vrše na podlokacijama, što se i radi, iako nisu predviđena radna mjesta za unos podataka u jedinicama. Sustav funkcionira tako da se u jedinicama popunjavaju elektronski obrasci (tabele) gdje se, pored unosa, vrši i kontrola plaća.

U proteklom razdoblju urađena su određena poboljšanja sustava te realizirane preporuke koje su se odnosile na obnavljanje hardverske platforme, licenciranje i pristup bazi podataka uz korištenje korisničkih kredencijala (korisničko ime i lozinka). Serveru na kojem se nalazi baza podataka, pristupa mali broj korisnika putem dinamičkog protokola iz lokalne računarske mreže. Mjesečni „backup“ baze podataka se kreira, a „backup“ mediji se čuvaju na fizički odvojenoj lokaciji. I dalje zvanično ne postoji administrator baze podataka kao ni dokumentacija o kreiranju, implementaciji i administraciji sustava.

Sustav preko kojega se vrši obračun najznačajnije proračunske stavke u Ministarstvu, koja iznosi oko 80% ukupnog proračuna Ministarstva, je zastario. Tehnologija u kojoj je implementiran je nadiđena te je teško naći eksperte koji je poznaju. Unos personalnih podataka vrši se posebno u sustavu za kadrove i sustavu za plaće, što povećava mogućnost ljudske greške. Po tom osnovu kadrovski podaci nisu elektronski uvezani sa sustavom plaća, te su moguća određena kašnjenja prilikom obračuna plaća i doprinosa. To u nekim slučajevima zahtijeva provođenje procedure naknadnog prebacivanja doprinosa iz jedne općine u drugu.

Procedura nabave novog softvera za plaće i personal je poništena u 2010. godini, a zbog privremenog financiranja u 2011. godini nije pokrenuta nova procedura. Realizacijom ovog projekta bi se riješili nedostaci postojećeg sustava i izvršila unaprjeđenja u funkcionalnom i sigurnosnom segmentu, te bi se rizik smanjio na prihvatljiv nivo.

Na navedenom sustavu je izvršena aplikativna kontrola ispravnosti obračuna platnih listi za pojedine uzorke. Nakon izvršene kontrole konstatirano je da su platne liste za uzorke ispravno kreirane.

Kako bi sustav za kontrolu i evidenciju plaća bio sigurniji i funkcionalniji potrebno je izvršiti sljedeće:

- ***U suradnji sa Ministarstvom financija i trezora BiH ubrzati proceduru nabave i implementacije novog softvera za plaće i personal;***
- ***Sukladno donesenim procedurama za pravljenje rezervnih kopija podataka, vršiti kreiranje i čuvanje istih i time smanjiti rizik funkcionalnosti i održivosti sustava do implementacije novog rješenja;***
- ***Izvršiti analizu unaprjeđenja sustava kadrova i sustava evidencije i kontrole plaća i implementirati sučelje putem kojeg bi se jednom unosili personalni podaci za oba sustava. Tako bi se smanjio faktor ljudske greške kod obrade plaća i slučajevi kada se moraju provesti procedure naknadnog prebacivanja sredstava (doprinosa iz jedne općine u drugu općinu);***
- ***Kreirati analizu mrežne infrastrukture za potrebe pristupa novom sustavu plaća na svim potencijalnim lokacijama. Izvršiti instalaciju potrebne mrežne opreme i povezivanje u SDH mrežu kako bi sve lokacije sa kojih će se pristupati novom sustavu za plaće pravovremeno bile funkcionalne.***

Nabava sustava za mail, kolaboraciju i upravljanje dokumentima i implementaciju osnovne strukture WAN mreže

Implementacija sustava za mail, kolaboraciju i upravljanje dokumentima započeta je u 2007. godini kada je potpisan ugovor koji je trebao biti realiziran u roku od 90 radnih dana od dana potpisivanja istog. Ukupna vrijednost ugovora u iznosu od 429.341 KM, koja obuhvata nerealizirane usluge instalacije, integracije i konfiguracije rješenja, kreiranja dokumentacije i obuke osoblja, plaćena je izabranom dobavljaču. Napominjemo da je ugovorom definirano da se plaćanje izvrši nakon realizacije navedenih usluga. Pored prethodno navedenih nerealiziranih usluga plaćena je i post-implementacijska podrška u trajanju od dvanaest mjeseci što zajedno čini polovinu ukupne vrijednosti ugovora. Navodimo da nije uvažena preporuka revizije iz prethodne tri godine u pogledu realizacije sustava za mail, kolaboraciju i upravljanje dokumentima i stavljanja istog u potpunu funkcionalnost.

Naknadno je formirana komisija koja je trebalo da završi projekt, ali isti nije uspjela realizirati. Pravobraniteljstvo BiH je 03.11.2011. godine na temelju zahtjeva Ministarstva podnijelo tužbu Općinskom sudu u Sarajevu protiv dobavljača sa kojim je zaključen ugovor. Sudski postupak je u tijeku.

Preporučamo da ovlaštene službe Ministarstva, u suradnji sa Pravobraniteljstvom BiH, poduzmu adekvatne mjere u cilju povoljnog rješenja po tužbenom zahtjevu.

11. Korespondencija

Ministarstvo je u ostavljenom roku dostavilo komentare na Nacrt izvješća o reviziji za 2011. godinu. U komentarima su navedena obrazloženja na dane kvalifikacije u mišljenju, te na nalaze i preporuke iz izvješća. Navedena obrazloženja i komentare nismo mogli prihvatiti jer nisu data adekvatna obrazloženja niti su prezentirani novi dokazi sa kojima nismo bili upoznati tijekom obavljanja revizije, a koji bi mogli uticati na izmjene nalaza u Izvješću. Također, izvršili smo određene korekcije u tekstu našeg izvješća.

Detaljno objašnjenje dijela komentara koji nisu prihvaćeni i dijela koji su korigirani u tekstu našeg izvješća dano je u odgovoru na dostavljene komentare na Nacrt izvješća o reviziji koji je dostavljen rukovodstvu Ministarstva uz konačno izvješće o reviziji za 2011. godinu.

Revizijski tim:

Nermin Hamzagić, viši revizor

Nataša Timotija, viši revizor

Danijel Jozić, viši revizor

Osman Paćuka, revizor

Slaviša Vuković, IT revizor

Rukovoditelj Odjeljenja za razvoj, metodologiju i kontrolu kvalitete

Dragoljub Kovinčić, viši revizor

III. PRIVITAK

FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI 1580) predviđa da revizor treba dobiti odgovarajuću izjavu od rukovodstva institucije kao dokaz da rukovodstvo priznaje svoju odgovornost za objektivno prikazivanje finansijskih izvješća suglasno mjerodavnom okviru finansijskog izvješćivanja, te da je odobrilo finansijska izvješća.

Rukovodstvo **Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) dužno je osigurati da finansijska izvješća za 2011. godinu budu izrađena sukladno Zakonu o financiranju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 61/04 i 49/09), Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 33/07) i Pravilniku o računovodstvu proračuna institucija BiH (Protokol Ministarstva financija i trezora BiH broj 01-St4-16-1810/05 od 30.05.2005. godine). Rukovodstvo je također obavezno postupati sukladno Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2011. godinu (Službeni glasnik BiH broj 12/12) i pratećim nalogima, pojašnjenjima i smjernicama koje donosi Ministarstvo financija i trezora BiH, kao i ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini, tako da finansijska izvješća daju fer i istinit prikaz finansijskog stanja i rezultate poslovanja Ministarstva.

Pri sastavljanju takvih finansijskih izvješća odgovornosti rukovodstva obuhvaćaju garancije:

- da je osmišljen i da se primjenjuje i održava sustav internih kontrola koji je relevantan za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća;
- da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze;
- da finansijska izvješća sadrže sve relevantne podatke i analize izvršenja proračuna, kao i podatke o sustavu internih kontrola i realizaciji preporuka revizije.
- da se u poslovanju primjenjuju važeći zakonski i drugi relevantni propisi;

Rukovodstvo je također odgovorno za čuvanje imovine i resursa od gubitaka, pa stoga i za poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se spriječile i otkrile pronevjere i ostale nezakonitosti.

Datum, 09.03.2012. godine

Ministar

mr. Muhamed Ibrahimović

Pregled rashoda proračuna za 2011. godinu

Naziv institucije: Ministarstvo obrane BiH

Tablica I.

Opis	Odobreni proračun	Usuglašavanja proračuna	Ukupni proračun (2+3)	Izvršenje proračuna	Indeks 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Tekući izdaci	292.383.614	4.745.246	297.128.860	297.100.958	100
Bruto plaće i naknade	189.969.964	188.853	190.158.817	190.158.817	100
Naknade troškova uposlenih	56.411.307	687	56.411.994	56.411.993	100
Putni troškovi	4.146.270	0	4.146.270	4.128.672	100
Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	822.715	9.924	832.639	832.639	100
Izdaci za energiju i kom. usluge	8.873.489	147.150	9.020.639	9.020.639	100
Nabava materijala	6.285.141	851.697	7.136.838	7.136.837	100
Izdaci za usl. prijevoza i goriva	2.298.144	3.226.889	5.525.033	5.525.031	100
Unajmljivanje imovine i opreme	8.824.943	0	8.824.943	8.824.643	100
Izdaci za tekuće održavanje	9.694.356	295.976	9.990.332	9.990.332	100
Izdaci za osiguranje	399.359	1.541	400.900	400.899	100
Ugovorene usluge i druge usluge	4.657.926	22.529	4.680.455	4.670.456	100

2. Kapitalni izdaci	4.473	0	4.473	0	0
Nabava zemljišta					
Nabava građevina					
Nabava opreme	4.473	0	4.473	0	0
Nabava ostalih stalnih sreds.					
Rekonstrukcija i inves.održ.					

3. Tekući grantovi	977.915	0	977.915	977.915	100
Grantovi međunarodnih organizacija	977.915	0	977.915	977.915	100
(NATO Trust Fund)					

I. Ukupno (1+2+3)	293.366.002	4.745.246	298.111.248	298.078.873	100
II. Prosječan broj uposlenih	9.496			9.496	

4. Novčane donacije			676.797	14.473	2
Donacije prijateljskih zemalja			108.091	4.473	4
51. Vojno prvenstvo			10.000	10.000	100
Donacija Vlade SAD-a			558.706	0	0

Napomena: U stupcu 2. prikazan je odobreni proračun za 2011. godinu po izvršenju proračuna za 2011. godinu sa stanjem 10.02.2012. godine. U stupcu 3. prikazano je povećanje izvršenja proračuna za 2011. godinu koje je izvršeno u razdoblju od 10.02.2012. do 23.02.2012. godine koje se odnosi na pravdanje dijela troškova od vojno-diplomatskih predstavnika i troškova knjiženih na pasivna vremenska razgraničenja temeljem ugovora potpisanih sa dobavljačima do 31.12.2011. godine za robu i usluge.

Rukovodstvo je ova izvješća odobrilo 09.03.2012. godine.

Ministar:
mr. Muhamed Ibrahimović

Bilanca stanja na 31.12.2011. godine

Naziv institucije: Ministarstvo obrane BiH

Tablica II.

Opis	31.12.2010	31.12.2011.	Indeks 3/2
1	2	3	4
1. Gotovina, krat.potraživanja, razgraničenja i zalihe	1.050.974	1.258.829	120
Novčana sredstva	136.661	155.694	114
Kratkoročna potraživanja	914.313	1.103.135	121
Kratkoročni plasmani			
Interni finansijski odnosi			
Zalihe			
Kratkoročna razgraničenja			
2. Stalna sredstva	43.591.887	43.624.850	100
Stalna sredstva	49.482.569	52.635.701	106
Ispravka vrijednosti	5.890.682	9.010.851	153
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava	43.591.887	43.624.850	100
Dugoročni plasmani			
Dugoročna razgraničenja			
UKUPNO AKTIVA (1+2)	44.642.861	44.883.679	101

3. Kratkoročne obveze i razgraničenja	44.077.592	36.123.909	82
Kratkoročne tekuće obveze	18.514.873	10.607.666	57
Kratkoročni krediti i zajmovi			
Obveze prema uposlenima	22.981.526	20.985.936	91
Interni finansijski odnosi			
Kratkoročna razgraničenja	2.581.193	4.530.307	176
4. Dugoročne obveze i razgraničenja	0	0	
Dugoročni krediti i zajmovi			
Ostale dugoročne obveze			
Dugoročna razgraničenja			
5. Izvori sredstava	43.591.887	43.624.850	100
Izvori sredstava	43.591.887	43.624.850	100
Ostali izvori sredstava			
Neraspoređeni višak prihoda/rashoda			

UKUPNO PASIVA (3+4+5)	87.669.479	79.748.759	91
------------------------------	-------------------	-------------------	-----------

Napomena: Pravilnikom o finansijskom izvješćivanju institucija Bosne i Hercegovine, čl.8. stavak 4., napomenuto je da bilanca stanja proračunskih korisnika **neće biti uravnotežena** (aktiva jednaka pasivi) zbog programski uspostavljenog sustava Glavne knjige, dok će bilanca stanja koju radi Ministarstvo financija i trezora na razini proračuna institucija Bosne i Hercegovine za tekuću godinu biti uravnotežena.

Rukovodstvo je ova izvješća odobrilo 09.03.2012. godine

Ministar:
mr. Muhamed Ibrahimović